

1 utorak, 11.04.2006.

2 [Otvorena sjednica]

3 [Optuženik je ušao u sudnicu]

4 [Svjedok je ušao u sudnicu]

5 ... Početak u 09.02h

6 SVJEDOK: IVAN GRUJIĆ [nastavak]

7 SUDSKI SLUŽBENIK: Molim, ustanite.

8 Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju otvara zasedanje.

9 Izvolite sestti.

10 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Pre nego što počnemo sa sednicom,
11 samo jedno kratko administrativno pitanje. Pred nama se nalazi zahtev -
12 prevodilaca, mislim - da pročitamo sledeću poruku svim učesnicima u sudnici, a
13 poruka glasi ovako: "Od uvođenja nove audio opreme u sudnice, prevodioci imaju
14 problema sa zvukom, što sa svoje strane utiče na kvalitet prevođenja. Govornici
15 koji stoje teže se čuju nego ranije, a i najmanja buka u sudnici se čuje. Isti
16 problem imaju i zapisničari. Dok se ne pronađe rešenje da se ova situacija
17 popravi, molimo sve učesnike u postupku da postupaju na sledeći način. Prvo,
18 molim vas da govorite direktno u mikrofona. Papire držite što dalje od mikrofona.
19 Isključujte mikrofona čim prestanete da govorite. Koliko god je moguće, što
20 manje treba kucati, izbegavati listanje papira, zatim korišćenje hemijskih
21 olovaka, itd. Mole se tehničari da isključuju sve mikrofona koji slučajno ostanu
22 uključeni. Hvala Vam na razumevanju."

23 Zamolio bih vas da pokušamo da se pridržavamo ovog zahteva prevodilaca

24

25

26

27

28

29

30

1 kako bismo im malo olakšali život.

2 Gospodine Grujiću, hteo bih da Vas podsetim da još uvek imate obavezu
3 prema onoj izjavi koju ste dali juče da ćete govoriti istinu, celu istinu, i
4 samo istinu.

5 SVJEDOK: Znam, časni Sude.

6 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala.

7 Gospodine Milovančević, imate reč.

8 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala, časni Sude.

9 Unakrsno ispituje g. Milovančević: [nastavak]

10 P: Dobro jutro, gospodine Grujiću.

11 SVJEDOK: Dobro jutro.

12 P: Sada ćemo nastaviti Vaše unakrsno ispitivanje.

13 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Moram da Vas zamolim da pokušate da
14 govorite direktno u mikrofoni, gospodine Milovančeviću, i malo glasnije, ako
15 možete.

16 G. MILOVANČEVIĆ:

17 P: Da li se Vi od maja 1993. godine, gospodine Grujiću, kada ste
18 postavljeni za predsjednika Komisije za zatočene i nestale Vlade Republike
19 Hrvatske, pa do danas bavite pitanjem zatočenih i nestalih osoba?

20 O: Tako je. To je moja osnovna djelatnost.

21 P: Hvala Vam. A da li se može reći da u tom periodu ste bili na čelu
22 svih organa Republike Hrvatske, ma kako se ti organi zvali, koja su se bavila
23 pitanjem zatočenih i nestalih osoba?

24 O: Tako je.

25 P: Vi ste danas na čelu Uprave za zatočene i nestale pri Ministarstvu
26 obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. Tako se zove telo na čijem
27 ste čelu?

28

29

30

1 O: Tako je.

2 P: Hvala. U tački 4 Vašeg izveštaja, delatnost Uprave definisana je
3 Uredbom o njenom unutrašnjem ustrojstvu, koja je navedena u dodatku 2F. Da li je
4 to tako?

5 O: Tako je.

6 P: Hvala. Ta delatnost definisana je kao obavljanje stručnih poslova
7 koji se odnose na traženje zatočenih i nestalih, i na ekshumaciju i
8 identifikaciju posmrtnih ostataka iz masovnih i pojedinačnih grobnica osoba
9 stradalih u vezi sa oružanim sukobima. Da li je to tako?

10 O: Između ostalog, i to.

11 P: Da li je na sličan način bila definisana i aktivnost organa koji su
12 se ranije bavili pitanjem zatočenih i nestalih, a na čijem ste čelu bili?

13 O: Na sličan način, da.

14 P: U Uredbi o unutrašnjem ustrojstvu koju smo pomenuli između ostalog se
15 navodi da je posao Uprave da prikuplja, obrađuje i vodi evidenciju o osobama
16 koje su zatočene u neprijateljskim logorima tokom Domovinskog rata. Da li je to
17 tako?

18 O: Tako je, to je jedna od evidencija.

19 P: Možete li nam reći šta podrazumevate pod pojmom "Domovinski rat", a
20 šta pod pojmom "neprijateljski logori"?

21 O: Domovinski rat je definiran u Republici Hrvatskoj kao razdoblje
22 između... dakle neću... ne mogu ta...točan datum reć, ali dakle između 1991.
23 godine do 1995. godine, a što se tiče neprijateljskih logora i zatvora, to znači
24 da su to mjesta gdje su bili zatvarani nezakonito ljudi, nasilno odvođeni,
25 zarobljavani sa teritorija Republike Hrvatske, a ti logori su se nalazili na
26 teritoriji Savezne Republike Jugoslavije, na ranije okupiranim područjima

27

28

29

30

1 Republike Hrvatske, kao i na području Bosne, i činili su jedinstven sustav
2 logora.

3 P: Vratimo se malo vremenski unazad. U tački 6 Vašeg izveštaja navodite
4 da je krajem 1993. godine odlučeno da se obnove zahtevi za pronalaženje
5 zatvorenika i nestalih osoba. Da li je to tako bilo?

6 O: Tako je. Odlučeno je da se 1994. godine provede obnova zahtjeva
7 popisa nestalih i zatočenih osoba u cilju njihovog kvalitetnijeg traženja i u
8 cilju utvrđivanja točnog broja takvih osoba u tom trenutku.

9 P: Hvala. Tada su, kako saznajemo iz Vašeg izveštaja - to je paragraf 7
10 - napravljeni novi upitnici i organizovano njihovo popunjavanje širom - kako
11 navodite - "delova Republike Hrvatske koji u to vreme nisu bili okupirani".
12 Objasnite nam koja je to teritorija.

13 O: To je teritorija Republike Hrvatske koja tada nije bila okupirana, a
14 mislim da nije potrebno da ja objašnjavam sada koji su to dijelovi teritorije
15 Republike Hrvatske bili okupirani. Uglavnom, jedna trećina teritorije Republike
16 Hrvatske je bila okupirana.

17 P: Da li mislite na one delove teritorije Republike Hrvatske koji nisu
18 bili obuhvaćeni zonama sigurnosti gene... Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija,
19 predviđenih Vanceovim planom?

20 O: Mislim na one teritorije gdje Republika Hrvatska nije imala vlast.

21 P: Rekli ste da su povodom obnove ovih zahteva napravljeni novi
22 ub...upitnici. Primerak tog upitnika imamo u Vašem izveštaju kao dodatak 6a.

23 U tački 18 upitnika navedeno je... predviđeno je da se označi da li je
24 tražena osoba u trenutku nestanka ili zarobljavanja bila - pa se navodi -

25

26

27

28

29

30

1 "pripadnik aktivnog ili rezervnog sastava Hrvatske vojske, pripadnik Zbora
2 narodne garde, pripadnik aktivnog ili rezervnog sastava policije, domobran,
3 pripadnik civilne zaštite ili civil". Da li je to tako?

4 O: Tako je. Mislim da ste sve pobrojali.

5 P: Da li nam možete reći šta to znači ova oznaka "domobran"? Koja lica
6 označava?

7 O: Postoje... postoje dvije kategorije. Dakle postoji... Dakle to su
8 ljudi koji su bili u radnim jedinicama. Dakle slično nešta civilnoj zaštiti.

9 P: Da li sam Vas dobro razumeo, da su postojale dve kategorije tih ljudi
10 u... među dobro...domobranima. Jeste to pomenuli?

11 O: Ne, nisam rekao da su bile dvije kategorije. Dakle to je naziv
12 određene vojne formacije - da budemo vrlo kra... jasni - naziv određene vojne
13 formacije koja je u to vrijeme imala takovo ime.

14 P: Da li mogu zaključiti da onda pod "domobranima" mislite na one
15 pripadnike određenih vojnih formacija koji nisu civilna zaštita?

16 O: Ne, oni sigurno nisu bili civilna zaštita. Civilna zaštita je posebna
17 kategorija, a domobrani su posebna kategorija.

18 P: Hvala Vam. Da li nam možete objasniti šta podrazumevate pod
19 "pripadnikom civilne zaštite", pošto je i pripadnik civilne za...zaštite označen
20 kao jedna od ovih grupa lica u ovom upitniku.

21 O: Dozvolit ćete da ja nisam, dakle, svjedok o ustrojbenim jedinicama
22 Oružanih snaga Republike Hrvatske, nego su one kao takove naznačene u vrijeme
23 stvaranja upitnika od Oružanih snaga Republike Hrvatske i kao takove su
24 pobrojane, i mi smo ih kao takove stavili u upitnik. Ja ne mogu dakle suditi je
25 se ona zove ovako ili onako. Ja govorim samo o činjenicama na temelju kojih su
26 oni zavedeni.

27

28

29

30

1 P: U ovom istom upitniku Vi, odnosno ne Vi, nego postoji u rubrici 2,
2 koja se odnosi na podatke o prisilnom odvođenju i nestanku, odnosno
3 zarobljavanju tražene osobe, pod tačkom 8, u rubrici "Tko je obavio prisilno
4 odvođenje, odnosno zarobljavanje osobe?", navodite sledeće: "Osobe: a) pripadnici
5 jedinica JA; pripadnici Teritorijalne odbrane JA; pripadnici paravojskih jedinica
6 - milicije s privremeno okupiranih područja Republike Hrvatske; pripadnici
7 ostalih paravojskih jedinica; pripadnici tajnih službi, pod f) civili i pod g)
8 ostali." Da li je to tako?

9 O: Tako je.

10 P: Kada govorite o "pripadnicima jedinica JA" i "pripadnicima
11 Teritorijalne odbrane JA", možete li nam reći na koje to pripadnike mislite i
12 šta znači ova oznaka "JA"?

13 O: Oznaka "JA" znači tadašnja Jugoslavenska armija, a pripadnici
14 Teritorijalne odbrane - zna se šta su pripadnici Teritorijalne odbrane, dakle
15 jedinice koje su bile u nadležn... dakle pod ingerencijom Jugoslavenske armije,
16 ali su bile dakle ustrojene po principu Teritorijalne odbrane.

17 P: U prvoj rubrici koja se nalazi u ovom upitniku, a koja se odnosi na
18 opće podatke o traženoj osobi, pod 14 tačaka navode se svi podaci koje je
19 potrebno pružiti o osobi koja se traži, gde su navedeni: ime i prezime,
20 devojčako prezime za udate, nadimak, ime oca, ime majke, datum rođenja, mesto
21 rođenja, opština i grad, odnosno županija, državljanstvo, narodnost i
22 vjeroispovest. Da li je to tako?

23 O: Tako je.

24 Na kraju, u petom poglavlju, na samom kraju ovog upitnika, pod V
25 navedeni su osobni podaci tražitelja, i tu se pod devet tačaka nabrajaju svi
26 podaci koje osoba koja traži i koja potpisuje zahtev mora saopštiti, dakle
27 jedinstveni matični broj građana, ime i prezime, ime oca, adresa boravka, ulica,

28
29
30

1 broj, grad, opština, UNPA zona, odnosno sektor, državljanstvo, nacionalnost,
2 veroispovest i srodstvo s traženom osobom. To su dakle podaci koje je osoba koja
3 potpisuje upitnik bila dužna da navede o sebi. Je li tako?

4 O: Tako je.

5 P: Hvala Vam.

6 O: Da dopunim, nije bila dužna. Dakle dužna... navela je ono što je
7 željela od postavljenih pitanja.

8 P: U Vašem izvještaju navodite da su tom prilikom, u vezi s ovim
9 obnovljenim zahtevima, u periodu od 14. februara do 5. marta 1994. obnovljeni
10 zahtevi za potragu za ukupno 3.052 lica. To je podatak koji postoji, mislim, na
11 strani 4, paragraf 7. Da li je to tako?

12 O: Tako je.

13 P: Dakle, u tom trenutku, da li je to bio broj lica za čiju sudbinu se
14 nije znalo, koja su bila ili zatočena, ili nestala - ovaj broj od 3.052 lica?

15 O: Tako je. To je na kraju akcije bio konačan broj.

16 P: Da li je za svako od tih lica, te 3.052 osobe, formiran posebni
17 dosije, koji je, osim upitnika, sadržavao i svu ostalu dokumentaciju o traženoj
18 osobi?

19 O: Taj upitnik je potpun i on je ta... dakle to je zbir podataka o
20 nestaloj osobi. Ukoliko je za bilo koju nestalu osobu postojao još bilo kakav
21 podatak, dokument, liječnički dokument, no... a dak... ili... ili... ili
22 dokumenti sredstava javnog priopćavanja, to se ulagalo u taj upitnik. Dakle
23 formiran je dosije, a ovo je osnova dosijea.

24 P: Da li sam Vas dobro razumeo, ako kažem da je na osnovu obnove za
25 traženje radi pronalaženja zatvorenika i nestalih osoba, ovo u 1994. godini
26 obnovljen zahtev za pot...potragu ukupno 3.052 lica, što bi značilo da su za sve

27

28

29

30

1 te osobe popunjeni upitnici i za svaku od njih formiran dosije? Dakle postoji
2 3.052 dosijea?

3 O: Tako je.

4 P: Hvala Vam. Preći ćemo sada... Pardon! Preći ćemo sada na podatke o
5 ekshumiranim osobama. To bi bila tačka 31 izvještaja koji ste uradili. Za
6 prikupljanje i obradu podataka o ekshumacijama i ekshumiranim osobama zadužena
7 je Uprava na čijem ste čelu, je li tako?

8 O: Tako je.

9 P: U tački 31 izvještaja, a to je i grafički prikazano na grafikonu,
10 navedeno je da je ekshumirano ukupno 3.568 tela. Da li je to tačan podatak?

11 O: Tako je.

12 P: A da li nam možete reći na koju teritoriju se odnosi ovaj podatak?

13 O: To se odnosi na teritoriju koja je bila ranije okupirana.

14 P: Da li sam u pravu ako kažem da su to one teritorije koje su bile
15 obuhvaćene zonama... zaštićenim zonama Ujedinjenih nacija?

16 O: Ja ću reći da su to teritorije gdje Republika Hrvatska nije imala
17 vlast.

18 P: Da li je kao jedan od podataka koji je podnosilac zahteva u upitniku
19 koji smo malopre pominjali bio dužan da iznese bila i naznaka UNPA područja ili
20 zone na kojoj se nalazi?

21 O: To je bilo jedno od mogućih pitanja, a ona su stavljena u upitnik
22 stoga što se proces oslobađanja i razmjene zatočenika, kao i odnosi sa tim
23 pojed... dakle zapovjednicima pojedinih zona, su bili odvojeni, i imali smo...
24 organizirani smo bili na taj način da smo pokrivali po pojedinim zonama, ali

25

26

27

28

29

30

1 dakle ne znači da je to cijela teritorija bila pod tim zonama.

2 P: Da li sam u pravu ako konstatujem da je u rubrici 5 upitnika koji smo
3 malopre pominjali, koja nosi naziv "Osobni podaci tražitelja", uz sve druge
4 podatke, kao jedna od rubrika koju je trebalo popuniti, stajalo: "UNPA zona
5 (sektor)"?

6 O: Da, ukoliko se odnosilo da... da se osoba nalazila na tom području.

7 P: Hvala Vam. Pošto je teritorija tadašnje SAO Krajine bila obuhvaćena
8 UNPA zonama, da li imate podatke koji se odnose na SAO Krajinu ili opštine koje
9 su je činile, kada su u pitanju ovi ekshumirani... ekshumirane osobe?

10 O: Na taj način, ne. Definitivno.

11 P: Iz pregleda broja ekshumiranih tela po županijama vidi se da je
12 ubedljivo najveći broj tela, i to 1.969, od ukupno 3.568, ekshumiran u
13 Vukovarsko-sremskoj županiji. Da li je to tako?

14 O: Da.

15 P: Da li nam možete reći gde se nalazi ta županija?

16 O: Ta županija se nalazi na istoku Republike Hrvatske. I mislim da je
17 ona tu čak na karti vrlo jasno i označena, i vidljiva.

18 P: Da li sam u pravu kada kažem da je to oblast Istočna Slavonija, dakle
19 izvan granica SAO Krajine, koja je bila obuhvaćena UNPA zonama?

20 O: Ne bi' rekao da je to tako kao što Vi kažete. Sadašnje... dakle
21 sadašnja administrativna granica... Dakle mi možemo sada govoriti o
22 administrativnim granicama koje su dakle u Republici Hrvatskoj i, kao takove,
23 administrativne granice su postavljene. I ovdje, u ovom prikazu, se govori da je
24 na području te županije pronađen najveći broj posmrtnih ostataka. Najveći...,
25 te...teritorijalno najveći dio te županije je bio okupiran, ali ne i potpuno.

26

27

28

29

30

1 Na primjer, grad Vinkovci nije bio okupiran, ali potpada pod tu županiju. Dakle
2 županije, administrativno, su postavljene, i one su danas na... dakle kao takove
3 na snazi i mi možemo samo o tome govoriti.

4 I jasno je da je na toj županiji, iako nije u potpunosti bila okupirana,
5 najveći broj posmrtnih ostataka nađen, ali na teritoriji koja je bila okupirana,
6 što se može dokazati.

7 P: Kada su osnivane zone pod zaštitom Ujedinjenih nacija, odredbama
8 Rezolucije Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija, tada su te zone bile podeljene
9 po opštinama koje su te 1991. godine postojale na teritoriju Republike Hrvatske.
10 Da li je to tako?

11 O: Ne bi' mogao govoriti o tome. Nemam takove informacije.

12 P: Vi ste ovde dali pregled ekshumiranih osoba na način koji obuhvata
13 novu teritorijalnu podelu Republike Hrvatske, koja je drugačija od one
14 teritorijalne podele po opštinama koje su postojale 1991. Da li je to tako?

15 O: Tako je. Deved...1991. godine je bila drukčija teritorijalna podjela,
16 a ovo je dakle podjela koja je sada na snazi i podjela koja je bila na snazi u
17 trenutku kada smo započeli sa procesom ekshumacija. Prema tome ne možemo mi se
18 vraćati i označav... počet proces 1996., a vratit se na administrativnu podjelu
19 države 1991. godine, zato što bi bilo apsurdno.

20 P: Hteo bih da Vam predočim činjenicu da se ovaj postupak vodi za
21 određeno područje i da je sve vreme dok ovaj postupak traje opis područja na
22 kome se nešto događa vezan za opštinsku podelu koja je postojala 1991. godine na
23 području Hrvatske.

24 Da li ovo što ste nam rekli znači da Vi ne možete dati odgovor o broju
25
26
27
28
29
30

1 ekshumiranih po opštinama koje su postojale na teritoriji 19... Hrvatske 1991.?

2 O: Pa, ja u ovom trenutku ne znam niti mogu znat koje su to općine, ali
3 možemo znati po mjestima, dakle po... u sv..., gdje je izvršena svaka
4 ekshumacija. I kada govorimo dakle o ekshumacijama koje su vezane uz ovu
5 optužbu, govorimo o mjestima... o svakom pojedinom mjestu, a ja dakle ne mogu
6 sada govoriti o nekim drugim mjestima i teritorijalnim podjeli 1991. godine, ako
7 je proces ekshumacije započeo 1996. godine.

8 P: U Vašem izveštaju koji se odnosi na ovu ekshumaciju navodite da su
9 identitet...

10 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Milovančeviću, prevodioci
11 su Vas zamolili da samo malo usporite. Hvala.

12 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala, časni Sude. Vodit ću računa o tome.

13 P: U Vašem izveštaju koji se odnosi na ekshumacije govorite da su...
14 navodite, pardon, da su identifikovane, odnosno identifikovana 2.982 ekshumirana
15 tela. Da li je to tačan podatak?

16 O: 2.982 osobe.

17 P: Hvala. Koliko vidim, 72% identifikovanih osoba su muškarci. Da li je
18 to tako?

19 O: Tako je.

20 P: Takođe, skoro 60% identifikovanih su starosti između 18 i 60 godina.
21 Da li je to tačan podatak?

22 O: 39% je više od 60 godina, a 59% između 18 i 60 godina.

23 P: Hvala. Na grafikonu koji se odnosi na ove ekshumacije navedeno je da
24 je 111 identifikovanih osoba nepoznate starosti. Je li tako?

25

26

27

28

29

30

1 O: Tako je.

2 P: Da li nam možete objasniti kako može da bude identifikovana jedna
3 osoba, a da joj se ne znaju godine?

4 O: Može, pogotovo kod starijih osoba, zato što su dokumenti - matični
5 dokumenti u njihovim mjestima - uništeni jer su oni bili na ranije, dakle,
6 okupiranim područjima, a po izjavama njihovih rođaka, jedan kaže da je naprimjer
7 osoba 1907. godišta, a drugi 1908., ili se slože oko godišta, ali se ne mogu
8 složiti oko datuma. Prema tome taj mali broj osoba gdje se ne može utvrditi
9 točan datum njihove... dakle njihovog rođenja ostaje kao nepoznat. Upravo...
10 upravo zato smo i išli na ovaj način da iza svakog imena i prezimena možemo
11 čvrsto stati. Tamo gdje ne možemo, tada govorimo da je "nepoznato".

12 P: Da li bi bilo preciznije, u pogledu takvih osoba, navesti makar
13 godinu rođenja, ako se ne zna tačan datum i mesec?

14 O: Da, mogli bi navesti, a tada biste me pitali: a zašto nismo naveli
15 datum? Dakle tamo... Mi smo zauzeli stav da tamo gdje ne možemo dati potpunu,
16 čvrstu informaciju o osobi, ta osoba ide u kategoriju "nepoznati".

17 P: Hvala. Među ove 3.052 ekshumirane osobe koje su identifikovane nalazi
18 se i 142 Srba. Da li je to tako?

19 O: Tako je.

20 P: Hvala Vam. Pozabavit ćemo se sada jednim poglavljem u Vašem izveštaju
21 koje se odnosi na podatke o poginulim osobama. To je tačka 34 izveštaja, pa bih
22 Vas pitao sledeće: u tački 34b, a to je grafički prikazano na grafikonu 7,

23

24

25

26

27

28

29

30

1 navedeno je da je poginulo 12.078 osoba. Da li je to tako?

2 O: Dakle, kao što sam i u izjavi re...rekao, radi se o najmanje tom
3 broju. Zašto najmanjem? Zato što je to u ovom trenutku broj evidentirano
4 poginulih osoba.

5 P: Vi ste, gospodine Grujiću, na čelu Uprave za zatočene i nestale?

6 O: Tako je.

7 P: Da li to znači da se podaci... da podaci o poginulim osobama ne
8 potiču iz Vaše uprave?

9 O: Ne znači. Naime 2000. godine Vlada Republike Hrvatske donijela je
10 uredbu po kojem je ovlastila moj ured i mene da sačinim jedinstveni privremeni
11 popis poginulih osoba za potrebe haškog Tribunala, za procese koji su se vodili
12 i koji se vode, i takav popis sam ja sačinio. A u svom uvodnom izlaganju sam
13 rekao da sam koristio... i koje izvore, i koje popise da bismo napravili
14 jedinstven popis, dakle popise Ministarstva obrane, popise Ministarstva
15 zdravstva, Kriznog stožera. Svi ti popisi su objedinjeni, provjereni, pročišćeni
16 i stvoren je popis koji se zove "Privremeni popis poginulih osoba u Republici
17 Hrvatskoj", koji broji najmanje 12.000.

18 P: Vi ste u Vašem izveštaju koji se odnosi na ove poginule osobe naveli
19 da je izvor tih podataka o poginulim osobama Ministarstvo zdravstva,
20 Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i Državni
21 zavod za statistiku, je li tako?

22 O: Tako je.

23 P: Da li Vam je nešto poznato kojim metodama su se ovi organi koristili
24
25
26
27
28
29
30

1 prilikom prikupljanja i obrade podataka o poginulima?

2 O: Poznato mi je, kako ne. Ministarstvo zdravstva je dobivalo dakle
3 podatke iz bolnica i sa terena, i te podatke su sistematizirali i ustrojavali
4 evidenciju. Isto tako Ministarstvo obrane, dakako, za svakog pripadnika Oružanih
5 snaga dobivalo je od pojedine postrojbe podatak o poginulim osobama. Ti podaci
6 su dakle stizali, centralizirali se na jednom mjestu, i sistematizirali i pravio
7 se popis.

8 S obzirom da smo imali ta dva popisa u Ministarstvu obrane, a da ne bi
9 bilo zabune, Vi ste sada naveli Ministarstvo branitelja - dakle podaci
10 Ministarstva obrane su prebačeni u... u Ministarstvu branitelja; dakle to je
11 isti podatak, ali zbog novog ustroja ministarstava ti podaci su ušli u
12 Ministarstvo branitelja, i radi se o istim podacima. Podaci, dakle, Ministarstva
13 obrane, odnosno Ministarstva branitelja i Ministarstva zdravstva su objedinjeni
14 kod mene u uredu, pročišćeni, proanalizirani i, kao vrlo čvrst popis, svi oni
15 gdje nismo imali dovoljno elemenata i gdje bi se mogao na... dakle, naći bilo
16 kakova greška, skinuti su s tih popisa. Dakle taj popis je bio veći, ali nije
17 bilo dovoljno elemenata, generalijskih, koji bi bili dostatni da uđu na popis
18 koji je stvaran za potrebe haškog Tribunala.

19 P: Vi ste rekli da ste dobijali popis osoba od ovih raznih institucija,
20 a interesuje me, da li ste imali na uv... pred sobom ili da li ste vi imali uvid
21 u materijale na kojima se zasnivaju ovi podaci, ti podaci iz popisa?

22 O: Pa, dakako da smo imali. Dakle to... to se nije radilo jedan dan.
23 Dakle, to je bio proces koji je bio dugotrajan, gdje su bili

24
25
26
27
28
29
30

1 uključeni stvoreni timovi ljudi koji su radili u tim institucijama i ljudi iz
2 moje institucije. Prema tome svaki podatak se višestruko provjeravao.

3 P: Da li nam možete reći na koju se teritoriju i na koji vremenski
4 period odnosi ovaj spisak poginulih od 12.078 osoba?

5 O: Do 1995. godine.

6 P: Rekli ste do 1995. A od kada do 1995. godine?

7 O: Kako mislite, od kada?

8 P: Koji je početak perioda koji obuhvata ove poginule? Na to mislim.

9 O: Točan datum ne znam, ali od 1991. godine, dakle početak 1991. godine.

10 P: Da li sam Vas dobro razumeo, ako konstatujem da je prema Vašem
11 kazivanju ovaj broj poginulih od 12.078 osoba, spisak poginulih osoba koje su
12 poginule od početka 1991. do 1995. godine.

13 O: Tako je. Dakle ne uključuje vojno-redarstvenu akciju "Oluja" i
14 "Bljesak".

15 P: Ja Vas sada nisam pitao, svedoče, o toj operaciji. Moje pitanje
16 sledeće jeste: da li ovaj izveštaj znači da mi ovde nemamo broj poginulih u
17 1995. godini, znači za kompletnu 1995., od 1. januara 1995. godine pa nadalje?
18 Mi taj podatak nemamo, je li to tačno?

19 O: Samo malo. Samo malo da stvari postavimo na pravo mjesto. U ovom
20 broju su sve osobe koje su poginule i koje su se mogle evidentirati do završetka
21 vojno-redarstvene akcije "Bljesak" i "Oluja", kada se smatra,

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 dakle, kao što smo i ranije rekli, razdobljem koje pokriva Domovinski rat, a
2 gdje je nadležnost moga ureda.

3 P: Odgovarajući prvi put na moje pitanje: "Na koji period se odnosi ovaj
4 spisak od 12.078 poginulih osoba?", doslovno ste rekli: "Do 1995. godine."

5 O: Ali nisam rekao do kojeg mjeseca.

6 P: Na moje naknadno pitanje odgovarate da se to odnosilo... Do kada?
7 Možete li nam sad reći do kog meseca se odnosi ovaj izveštaj?

8 O: Možemo okvirno reći dakle do 6. mjeseca 1995. godine.

9 P: Da li ovaj Vaš odgovor znači da je ovim spiskom od 12.078 poginulih
10 osoba obuhvaćena svaka osoba koja je nastradala do kraja maja 1995. godine?

11 O: Svi oni koji su... Da...dakle moramo sada... Nije to tako
12 jednostavno. Morali bi malo šire ući u ovu raspravu. Način na koji pokušavate,
13 odnosno na koji postavljate pitanja ne može dati odgovor na ovo pitanje.

14 Ovih 12.078 osoba su smrtno stradale i vezane su uz agresiju na
15 Republiku Hrvatsku. Mi osim tih osoba - a o tome nismo govorili, niti... niti
16 je... niti su pitanja išla u tom pravcu - imamo poginule osobe u vojno-
17 redarstvenim akcijama "Bljesak" i "Oluja", koje, većina od njih, još nisu
18 identificirane i pokopane su. Prema tome mi te osobe nismo ni mogli stavljati na
19 popise jer nemaju svoje identitete, izuzev onih koje smo u međuvremenu
20 identificirali. I taj popis dakle se nadopunjava. Kao što vidite, mi imamo
21 identifikacije koje idu svaki mjesec, a odnose se na osobe koje su smrtno
22 stradale u direktnoj posljedici agresije na Republiku Hrvatsku i osobe koje su
23 smrtno stradale vezane uz vojno-redarstvene akcije "Bljesak" i "Oluja". Sve te
24 osobe koje se identificiraju dodaju se na popis poginulih osoba.

25 Dakle mi do ovog trenutka... do ovog trenutka imamo evidentiran taj broj
26 osoba, a dakako da će on biti veći sa svakom novom identifikacijom bilo
27 koje kategorije smrtno stradalih osoba.

28

29

30

1 P: Vidite, ja ne znam da li je problem u načinu na koji postavljam
2 pitanja, kako Vi eventualno sugerirate, ili u tome na šta se Vaši podaci odnose.
3 Rekli ste nam da se radi o popisu poginulih osoba do 1995. godine. Na moje dalje
4 pitanje rekli ste da je to popis poginulih osoba koji ne obuhvata osobe poginule
5 u "Bljesku" i "Oluji". Rekli ste nam takođe da osobe poginule u "Bljesku" i
6 "Oluji" jesu opisane, ali nisu identifikovane. Da li je to tačno?

7 O: Ne. Ja ću pokušati... dakle pokušat ću ponovo. Sve osobe koje su
8 smrtno stradale od početka pa do završetka svih oružanih sukoba u Republici
9 Hrvatskoj, bilo da su smrtno stradale 1991. godine, bilo da su smrtno stradale
10 1995., pa možda čak, ovaj, i... i... i... i... početkom 1996., nalaze se na tim
11 popisima. Ali mi imamo jednu kategoriju osoba koje su smrtno stradale u vojno-
12 redarstvenim akcijama "Bljesak" i "Oluja", koje nisu identificirane, dakle, al'
13 znamo gdje su pokopane, i proces njihovih iskanjanja, kao i novootkrivenih
14 masovnih grobnica, je u tijeku. Kako se tko od njih identificira, tada ide na
15 popis. I mi ne znamo dakle kada vršimo ekshumaciju da li je osoba poginula 1991.
16 godine, 1992., 1995. dok ne završimo identifikaciju. Stoga dakle pitanje... Vaše
17 pitanje da li su... da li su osobe evidentirane u određenom razdoblju se teško
18 može objasniti. Zašto? Zato što mi ne zna... Dakle ja ne znam hoću li u ovoj
19 godini pronaći novu grobnicu gdje je osoba poginula 1991., 1992. ili 1995. godine.

20 Prema tome popis pokriva dakle razdoblje od one prve osobe koja je
21 poginula de... mo... 1991. godine pa do osobe koja je poginula 1995., koja je
22 posljednja identificirana. Ona može... Dakle sljedeća osoba koja će doći na
23 popis, može biti iden...identificirano i utvrđeno da je poginula 1995. godine
24 u... u 10. mjesecu. I ja u ovom trenutku ne znam koji je zadnji datum, dakle
25 zadnji datum zadnje poginule osobe. Ja to ne mogu znati.

26 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Vijeće ne razumije. Na temelju ovog
27 što ste nam rekli, da li je moguće pretpostaviti da je u tih 12.078 osoba, da su
28 unutra uključene i neke osobe koje su poginule tokom operacija "Bljesak" ili
29 "Oluja"?

30 SVJEDOK: Ako su identificirane, da.

1 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Kako određujete nakon ekshumacije
2 nekog tijela da je recimo ta osoba poginula u operaciji "Oluja", a ne u
3 prethodnom periodu ratovanja?

4 SVJEDOK: Časni Sude, sve osobe koje su - odnosno gotovo sve osobe koje
5 su - smrtno stradale u vojno-redarstvenim akcijama "Bljesak" i "Oluja" pokopane
6 su sukladno Ženevskim konvencijama na poznatim mjestima. I u procesima koje
7 vodimo, dakle ekshumacija tih grobišta, a u cilju utvrđivanja identiteta tih
8 osoba ili vraćanja, dakle, i dostojnog njihovog pokopa... dakle to je proces
9 koji se kontinuirano odvija, tako da znamo koje su to osobe, a i stručnjaci
10 sudske medicine to mogu utvrditi, dakle razdoblje... razdoblje smrti.

11 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] I Vi znate gdje su oni pokopani
12 također?

13 SVJEDOK; Tako je. Tako je, časni Sude, mi znamo gdje su pokopani. Ti
14 popisi su objavljeni i dostavljeni međunarodnoj zajednici. Te popise sam ja
15 osobno dostavio predstavnicima Savezne Republike Jugoslavije, u cilju dakle
16 sagledavanja humanitarnih pitanja. Za većinu tih osoba napravljeni su dosjei sa
17 slikama za preliminarnu identifikaciju, koji su isto tako predani Saveznoj
18 Republici Jugoslaviji, i koji su predani međunarodnoj zajednici, ali isto tako i
19 Međunarodnom kaznenom sudu. I sad Međunarodni kazneni... dakle Međunarodni
20 kazneni sud je - ili na njegov zahtjev, ili... ili, ovaj, kao monitor - se
21 uključuje u te procese takovih ekshumacija.

22 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Drugim riječima, Vi možete praviti
23 razliku između tijela onih koji su ekshumirani, a poginuli su tokom operacije
24 "Oluja", za razliku od onih koji su poginuli ranije tokom rata?

25 SVJEDOK: Apsolutno.

26 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Da li nam možete reći u tih 12.078
27 osoba koje su poginule, koliko ih je poginulo tokom operacije "Oluja" i

28
29
30

1 "Bljesak", a koliko ih je poginulo u prethodnom ratovanju?

2 Ja se izvinjavam, gospodine Milovančeviću, samo sam želio sebi
3 razjasniti situaciju.

4 SVJEDOK: Evo, časni Sude, sada ću Vam dati podatak. 332 osobe...

5 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] 332.

6 SVJEDOK: ...su identificirane iz procesa takovih ekshumacija koje su se
7 vodile zajedno sa, ili na... po nalogu, ili zajedno sa predstavnicima
8 Međunarodnog kaznenog suda, ili je Međunarodni kazneni sud bio promatrač u tim
9 aktivnostima. Dakle 332 osobe iz tog razdoblja su identificirane i one se nalaze
10 dakle na tom... na tom popisu kroz -

11 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Grujiću, ja Vas još uvijek
12 ne razumijem. Ono što sam Vas ja pitao je: tko, tj. koliki je broj ljudi među
13 ovih 12.078 ekshumirano iz grobišta koji su nastali nakon, i vezani su za,
14 operacije "Bljesak" i "Oluja"? Dakle koji je broj ovih drugih koji su
15 ekshumirani, a koji su bili žrtve prethodnog ratovanja? Dakle na stranu
16 Međunarodni sud, samo mi recite koji su iz operacije "Bljesak".

17 SVJEDOK: Tristo...

18 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, oprostite što Vas prekidam. Izgleda da smo
19 na zatvorenoj sjednici. Da li smo na zatvorenoj sednici? Ovo bi trebala da je
20 otvorena sednica. Ja nemam taj podatak -

21 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Koliko ja vidim na ekranu, nismo.

22 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala. Oprostite, molim Vas. Ja sam pomislio da smo na
23 zatvorenoj sednici. Izvinite, molim Vas, što sam Vas prekinuo.

24 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Nema problema. U redu je, gospodine
25 Milovančeviću.

26 Gospodine Grujiću, razumjeli ste moje pitanje sada?

27 SVJEDOK: Jesam, časni Sude. 332 osobe su ekshumirane, odnosno

28

29

30

1 identificirane iz akcija "Bljesak" i "Oluja". 332.

2 G. MILOVANČEVIĆ: Mogu li da nastavim, časni Sude?

3 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Dakle ovi preostali - kad dakle
4 odbijemo 332 od 12.078 - su poginuli u ratovanju koje je prethodilo tim
5 operacijama? To je dakle logičan zaključak?

6 SVJEDOK: Tako je.

7 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala. Sada možete nastaviti,
8 gospodine Milovančeviću. I ja se ponovno izvinjavam što sam prekinuo Vaše
9 unakrsno ispitivanje.

10 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, to je potpuno u skladu sa pravilima. Hvala
11 Vama.

12 P: Odgovarajući na pitanje časnog sudije Molotoa, malopre ste rekli da
13 su 332 osobe evidentirane, odnosno identifikovane kao osobe poginule u "Bljesku"
14 i "Oluji", je li tako?

15 O: Tako je.

16 P: Kada sam Vam prvi put postavio pitanje vezano za ovih 12.078
17 poginulih osoba, koje se ticalo perioda u kome su ove osobe poginule, rekli ste
18 da se radi o osobama poginulim do 1995. Posle toga ste proširili taj period pa
19 ste rekli da je to do juna 1995. Operacija "Oluja" je bila 4. avgusta 1995.
20 godine, zar ne?

21 O: Da, ali je "Bljesak" bio ranije.

22 P: Odgovarajući, odnosno obrazlažući Vaše tvrdnje o periodu vremena u
23 kome su ove osobe poginule, Vi ste rekli da se u izveštaju navode "lica koja su
24 poginula u agresiji na Republiku Hrvatsku i da zato nisu navedene osobe iz
25 "Bljeska" i "Oluje". Sada ste na pitanje časnog sudije Molotoa dali podatak da
26 su ta lica ipak obuhvaćena. Šta je sad od toga... od te dve stvari tačno?

27 O: Sva lica dakle... Evidencije - ja mo... ja moram ponoviti -
28 evidencije se vode na sljedeći način: u trenutku kada dođemo do identifikacije

29

30

1 bilo kojeg građanina Republike Hrvatske, bez obzira na nacionalnu, vjersku ili
2 bilo koju pripadnost, kada imamo takav dokument, tada se te osobe stavljaju na
3 popis poginulih osoba. Identifikacije "Bljeska" i "Oluje" dakle krenule su
4 relativno kasno i one se vode dakle praktično od prošle godine ili... ili dakle
5 možda i godinu i pô dana ranije, i te osobe se dakle u redovnom ažuriranju
6 stavljaju na popis poginulih osoba. Ja ne mogu u ovom trenutku reći kada je koja
7 osoba identificirana, i iz koje kategorije i stavljena na taj popis. Ja mogu
8 reći dakle da popis od 12.000 osoba je popis onih osoba koje su smrtno stradale
9 vezane uz oružane sukobe u Republici Hrvatskoj.

10 P: Odgovarajući na pitanje časnog sudije Molotoa o tome... o broju lica
11 koja su identifikovana kao poginuli u vreme operacije "Bljesak" i "Oluja", rekli
12 ste da se radi o 332 osobe. Da li nam možete dati podatak o njihovoj nacionalnoj
13 strukturi?

14 O: Samo malo. Ovo ću morati da vidim. Dakle kad govorimo o poginulim
15 osobama, broj poginulih od 12.078 osoba govori da imamo 88% Hrvata, 88,64%
16 Hrvata, ili 3,82% osoba srpske nacionalnosti. Ili u brojevima - dakle govorimo o
17 poznatoj nacionalnosti - imamo 7.012 osoba hrvatske nacionalnosti, 302 osobe
18 srpske nacionalnosti, 195 osoba koje su se izjasnile kao Jugosloveni i 402 osobe
19 ostalih nacionalnih manjina. Dakle govorimo samo onima koje je poznata
20 nacionalnost, a to je dakle ukupno za 7.400... petsto i nešto - mogu zbrojiti
21 koji je to broj - dok za ostale osobe nije poznata nacionalnost.

22 P: Kada ste naveli procenat poginulih osoba hrvatske nacionalnosti,
23 rekli ste brojku koja je drugačija od one koja je prikazana na šemi broj 6 ovog
24 izvještajima o poginulima, gde stoji da je 89% tih osoba hrvatske nacionalnosti.

25 O: Oprostite mi. Dao sam podatak na ranije dostavljenom podatku, a

26

27

28

29

30

1 to je od 11.834 žrtve. Ovo je sada dakle novi podatak koji je išao u
2 prezentaciju. Ja ću se sada ispraviti, samo da dođem do njega. Poginulih 12.078,
3 88,64%. Oprostite, nešto nije u redu.

4 P: Da biste me razumeli, gospodine Grujiću, ja imam u vidu prilog 6 u
5 ovom poglavlju koji se odnosi na poginule osobe. To je grafikon, veliki žuti
6 krug, odnosno deo kruga - nosi oznaku 89%. Pored toga je brojka 7.012 i naznaka
7 je da se to radi o osobama hrvatske nacionalnosti koje su poginule.

8 O: Oprostite, hoćete mi reći koji podatak?

9 P: Dakle to je šema, odnosno grafikon koji nosi oznaku "Nacionalnost
10 poginulih II", pa onda ispod toga "Analiza poznatih" - 7.911. Znači od poznatih
11 je 89% Hrvata. Je li o tome govorimo?

12 O: Tako je.

13 P: Hvala. Dali ste objašnjenje da je broj poginulih u operacijama
14 "Bljesak" i "Oluja" uključen u ovaj spisak - onih poginulih koji su
15 identifikovani, je li tako?

16 O: Tako je.

17 P: Rekli ste da je broj tih osoba 332, a da je od njih 302... da su od
18 njih 302 osobe srpske nacionalnosti, je li tako?

19 O: Tako je.

20 P: U šemi koju ste priložili upravo uz ovo poglavlje o broju poginulih -
21 to je grafikon pod naslovom "Nacionalnost poginulih (III)", rubrika "Ostali", to
22 899 osoba - Vi ste nacrtali šematski prikaz svih tih "ostalih" koji obuhvataju
23 Albance, Bošnjake, Crnogorce... Sad da ne nabrajam, ima sigurno 20-tak
24 nacionalnosti. I između ostalog, stoji podatak da je Srba 302. Pa Vas pitam, da
25 li se ova šema odnosi na nacionalnost poginulih koji su vezani za Vaš izveštaj,

26

27

28

29

30

1 Kompletan, ovaj, o broju poginulih od 1991. do 1995., ili je ovo samo šema koja
2 se odnosi na operaciju "Bljesak" i "Oluja"?

3 O: Ne, to se odnosi na... na cjelokupni. Dakle rečeno je da su 302 osobe
4 srpske nacionalnosti, da je 195 osoba Jugoslavena, gdje se opravdano dakle može
5 reći da se radi o osob... većini osoba srpske nacionalnosti. Ali možemo to i na
6 stranu staviti. Dakle 302 osobe su se izjasnile kao takove, što ne znači da su
7 osobe, sve, koje su pronađene identificirane u akciji "Bljesak" i "Oluja" se
8 izjasnile po nacionalnoj pripadnosti kao Srbi, ili se uopće možda nisu
9 izjasnili. Dakle to je ono što nije obveza nikoga da se izjasni o nacionalnoj
10 pripadnosti. Ja sam ovdje mogao dati nacionalnu pripadnost samo za one koji su
11 se kao takovi izjasnili.

12 P: Gospodine Grujiću, da li ovo što ste nam rekli znači da od početka
13 1991. do operacije "Bljesak" i "Oluja" na teritoriji Hrvatske nije poginuo
14 nijedan Srbin i da su samo 302 poginula u ovoj operaciji "Bljesak" i "Oluja",
15 kako sad Vi kažete? Do tada ih nije bilo mrtvih, po ovome što ste nam sad rekli?

16 O: Ne, nisam ja to rekao niti to tako možemo postaviti. Ja sam rekao
17 dakle da od poznatih osoba, svih osoba koje su identificirane, od... sve te
18 osobe koje su se izjasnile po nacionalnoj pripadnosti, imamo strukturu koju sam
19 dao. To ne znači... dakle ne znači da u... u ostalih gotovo 5.000 nema osoba
20 srpske nacionalnosti. Dapače, mislim da ih ima. Prema tome ja mogu govoriti samo
21 o podatku koji je obitelj dala prilikom identifikacije. Ako... ako se oni nisu
22 željeli izjasniti po nacionalno... ali 5.000 ljudi se nije izjasnilo.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Hvala Vam. Rekli ste da ste vršili ekshumacije osoba koje su
2 nastradale u "Bljesku" i "Oluji" i da su sada u toku identifikacije. Možete li
3 nam reći koliko broj osoba je ekshumiran ukupno na teritoriji Hrvatske vezano za
4 ove dve operacije?

5 O: Vezano uz ove dvije operacije, do sada je ekshumirano 499 osoba i to
6 u Kninu, Gračacu, Korenici i Rizvanuši.

7 P: Da li to znači da na drugim mestima nisu pronađene eventualno
8 nastradale osobe u ovim operacijama?

9 O: Ne, to ne znači. Ja sam rekao u prethodnom izlaganju da su poznata
10 mjesta pokopa osoba smrtno stradalih u vojno-redarstvenim akcijama "Bljesak" i
11 "Oluja", da je... da su o tim mjestima... izvještena je međunarodna zajednica,
12 ali isto tako i predstavnici Srbije i Crne Gore isključivo iz humanitarnih
13 razloga.

14 P: Hvala. Rekli ste -

15 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Samo da nešto pojasnimo. Kada kažete,
16 gospodine Grujiću: "U odnosu na te dve operacije do sada je 4.799 /u engleskom
17 transkriptu: "499"/ lica bilo ekshumirano u Kninu, Gračacu, Korenici.", kada
18 kažete te dve operacije, da li mislite na "Bljesak" i "Oluju" ili pak ste
19 mislili na "Bljesak", s jedne strane, a "Oluju", s druge strane, odnosno na
20 "Bljesak" i "Oluju", s jedne strane, a raniji rat, s druge strane.

21 SVJEDOK: Prije svega bih želio reći, radi se o 499 osoba, a ne o 4.000 -
22 dakle 499 osoba, a ja bi Vas molio da mi ponovite ovo... ovo pitanje. Nisam...
23 nisam dobro shvatio.

24 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Pitanje je sledeće: šta ste mislili
25 pod dve operacije u kojima je 499 osoba ekshumirano? Koje su to dve operacije ne
26 koje mislite?

27 SVJEDOK: Na "Bljesak" i "Oluju". Dakle, to su dvije operacije...

28
29
30

1 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala.
2 SVJEDOK: ... i "Oluja".
3 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala, gospodine Grujić.
4 Hvala i Vama, gospodine Milovančeviću.
5 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala Vama, časni Sude.
6 P: Pre pauze, gospodine Grujiću, imam još jedno pitanje. Rekli ste da
7 ste podatke o broju nastradalih u ovim operacijama - završit ćemo sad to
8 poglavlje - dostavili relevantnim institucijama međunarodnog karaktera, Vladi
9 Jugoslavije, radi informacije. Da li nam možete reći koliki broj lica se
10 potražuje, vezano za ove dve operacije, kao nestao ili poginuo?

11 O: Ja bi' molio nekoliko riječi vezano uz to da pojasnimo stvari.
12 Nestale osobe iz akcije "Bljesak" i "Oluje" bile su evidentirane na različite
13 načine i bio je potpuno nepoznat njihov broj. 2000. godine osobno sam inicirao
14 na sastanku sa Saveznom Republikom Jugoslavijom da se to pitanje razjasni, da
15 oni priznaju nadležnost Republici Hrvatskoj nad tim osobama i da se taj broj
16 prestane zloupotrebljavati. I u tom cilju smo postigli dogovor koji se sada
17 implementira.

18 Naime na temelju upitnika koji sam... koje smo ovdje prezentirali,
19 Savezna Republika Jugoslavija prihvatila ga je kao relevantan upitnik za
20 traženje nestalih osoba, i zajedno s Međunarodnim komitetom Crvenog križa, čemu
21 je prethodila edukacija nas iz Hrvatske, u Srbiji i u Bosni, početi su i
22 započeti prikupljati podaci o nestalim osobama u vojno-redarstvenim akcijama
23 "Bljesak" i "Oluja". Proces još nije završen i... U dosadašnjem procesu
24 prikupljeno je 915 dosijea, o čemu je i prije dva tjedna izvješten hrvatski

25
26
27
28
29
30

1 Parlament i tih 900... dakle za sada imamo tih 915 osoba koje se mogu smatrati
2 kao nestalim. Osim toga, vrlo je bitno u ovom trenutku reći za razumijevanje
3 cijele problematike da je na sastanku sa Saveznom Republikom Jugoslavijom -
4 pardon, sa Srbijom i Crnom Gorom, ispričavam se - postignut dogovor, odnosno
5 potpisan dokument u kojemu se definira pitanje nestalih osoba, a u koje se
6 uključuju i nestale osobe iz "Bljeska" i "Oluje", gdje se kaže da je
7 teritorijalno na... - dakle teritorijalno - u Republici Hrvatskoj nestalo oko
8 2.400 osoba, od čega je 915 osoba trenutno evidentiranih iz akcije "Bljesak" i
9 "Oluje" te da se te osobe dakle od prošlog tjedna... od otprilike od ranije 14
10 dana apsolutno stavljaju u nadležnost Republike Hrvatske, dakle za postupak
11 njihovog traženja. A osim toga traženja Srbije i Crne Gore na teritoriju
12 Republike Hrvatske broje oko 500 osoba, te da je u vezi dakle oružanih sukoba na
13 teritoriji Republike Hrvatske nestalo još 1.140 osoba koje su bile ranije i
14 evidentirane u Uredu za nestale osobe.

15 P: Hvala Vam, g... Hvala Vam, gospodine Grujiću. Časni Sude, mislim da
16 bi ovo bio momenat za pauzu.

17 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala, gospodine Milovančević.

18 Sada ćemo napraviti pauzu i nastaviti sa radom u petnaest do jedanaest.

19 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prijevod] Molim ustanite.

20 ... Početak pauze u 10.19h

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 ... Sjednica nastavljena u 10.47h

2 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prijevod] Ustanite, molim.

3 Izvolite sjesti.

4 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Izvolite, gospodine Milovančeviću.

5 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala, časni Sude.

6 P: Gospodine Grujiću, odgovarajući na pitanje časnog sudije Molotoa o

7 tome koliko je osoba ekshumirano, a vezano za operacije "Bljesak" i "Oluja",

8 rekli ste da se radi o 332 osobe i da su od toga 302 osobe Srbi, je li tako?

9 O: Ne. Ja sam rekao da je ekshumirano četrismo devedeset -

10 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Samo malo. Ja znam da ste to rekli

11 prije pauze, gospodine Milovančeviću. Svjedok zapravo nije rekao da su 302 osobe

12 dio one grupe od 322, nego da su one dio grupe, ukupne, od 12.078.

13 G. MILOVANČEVIĆ: Tako je, časni Sude. Ja se izvinjavam Sudskom veću,

14 učinio sam omašku. Zapisao sam dva podatka jedan pored drugog. Hvala Vam.

15 P: Gospodine Grujiću, ja Vas molim da, kada Vam postavim pitanje,

16 ukoliko nešto ne navedem korektno, Vi me ispravite i dajte objašnjenje - molim

17 Vas, uvek. Dakle nije mi namera da Vam postavim neko pitanje netačno. To bi bilo

18 potpuno besmisleno.

19 Da li sam Vas dobro razumeo da su među tim ekshumiranim osobama 302

20 osobe srpske nacionalnosti bile? Takav ste podatak dali?

21 O: Ja sam dao podatak prema kojem sam rekao koji je ukupan broj osoba

22 srpskih n... osoba srpske nacionalnosti u odnosu na dosad identificirane osobe.

23 Ukupan broj. Što ne znači, kažem, da ih nema više, jer smo mogli analizirati

24 samo jedan dio podataka, a to su podaci gdje su njihovi članovi dal... članovi

25 obitelji dali podatak o nacionalnoj pripadnosti. Dakle Vi kad pogledate onu

26 tablicu koju sam dao, gdje se govori o 12 tisuća i - da... da budem precizan

27 sada - gdje se govori o 12.078 osoba, od 12.078 osoba, 7.012 osoba izjasnilo se

28 kao Hrvati, 302 osobe izjasnile su se kao Srbi, 195 osoba izjasnilo se kao

29 Hrvat... kao Jugoslaveni, a 402 osobe izjasnile su se kao pripadnici ostalih

30

1 nacionalnih manjina. To znači da smo mogli analizirati samo za one koji su dali
2 podatak. Znači, negdje oko 5.000 žrtava nije dalo podatak o nacionalnoj
3 pripadnosti, i dakako da među tih 5.000 mora biti i osoba srpske nacionalnosti i
4 drugih nacionalnih manjina, ali ja to ne mogu reći koji je broj. Ja govorim samo
5 o činjenicama s kojima raspolažem.

6 P: A dali sam Vas dobro razumeo, gospodine Grujiću - pošto se ove cifre
7 o "Bljesku" i "Oluji", a vezano za broj poginulih, nisu direktno pominjale u
8 Vašem ekspertskom nalazu, pa ih sada prvi put čujemo - da je Vaš ured
9 registrovao 499 ekshumiranih osoba vezanih za ovu operaciju? Jesam to dobro
10 shvatio?

11 O: Tako je. Ne radi se o... Pa...pardon, dozvolite da objasnim. Moramo
12 biti precizni. Ne "registrirao", nego "ekshumirao".

13 P: Hvala Vam. Ja sam i govorio o broju ekshumiranih žrtava koje su dakle
14 prema tome i registrovane kao cifra od 499.

15 Da li je od tih 499 ekshumiranih osoba izvršena edi...identifikacija
16 nekih osoba, i koliko?

17 O: Jeste, za 332 osobe.

18 P: Od tih 332 osobe, koliko su... koliki je broj osoba srpske
19 nacionalnosti, a koliko broj osoba drugih nacionalnosti? Imate li podatke?

20 O: Ne, nemam taj podatak jel /sic/ to nije dakle bio ni predmet mog
21 svjedočenja. Dakle ovo je... ovo su podaci koje ja imam u glavi i koji nisu
22 vezani uz moje svjedočenje. Ovo sve što govorilo dakle cijelo vrijeme, to su
23 podaci koje Vi tražite od mene, koji nisu u direktnoj vezi sa mojim
24 svjedočenjem.

25 P: Hvala Vam. Vezani su za broj žrtava - samo utoliko postavljam ta
26 pitanja. Saopštili ste malopre podatak da je prema podacima kojima raspolaže Vaš

27

28

29

30

1 ured, broj nestalih osoba u periodu maj-avgust do kraja godine, vezan za ove dve
2 operacije, 915 nestalih osoba. Je li to tačan podatak? Jesam Vas dobro razumeo?

3 O: Jeste. U ovom trenutku to je dakle podatak s kojim raspolažemo. I
4 moram napomenuti da to nije podatak kojim raspolaže samo Uprava, kojoj sam na
5 čelu, nego s tim podatkom raspolaže, i sa istovjetnim dokumentima, Međunarodni
6 odbor Crvenog križa.

7 P: Da li u ovu brojku od 915 nestalih osoba ulazi ova cifra od 499
8 ekshumiranim osoba?

9 O: Ne, i ne može ulaziti jer ovdje se radi o nestalim osobama, a ove
10 koje su da... d... Moguće, jedan dio. Dakle moguće da ulazi. U taj broj mogu ući
11 dakle osobe koje nisu identificirane. Moguće je da od ovih osoba koje su
12 ekshumirane, a nisu identificirane, jedan broj se odnosi na osobe koje su
13 nestale, odnosno jedan njihov broj može participirati u broju od 915 nestalih
14 osoba, ali to ćemo znati tek nakon identifikacije.

15 P: Da li sam Vas dobro razumeo da ste rekli da je taj proces ekshumacije
16 proć...poćeo nakon 1995. godine na područjima bivše Republike Srpske Krajine,
17 koje su bile pod... zone pod zaštitom Ujedinjenih nacija?

18 P: Taj proces je započeo na teritoriji Republike Hrvatske. Ja ne bi'
19 dakle ulazio u raspravu teritorijalnosti na ovaj način - dakle to je teritorij
20 Republike Hrvatske. I u onome trenutku kada su bile moguće... moguće prisustvo
21 vlasti Republike Hrvatske, procesi ekshumacija su započeli na tim prostorima, a
22 to je 1996. godine. Zapoćeli su procesi ekshumacija na prostorima gde ranije
23 nije bila... bio moguć pristup hrvatskim vlastima.

24 O: Danas je... danas je 2006. godina. Da li je taj proces ekshumacija
25 završen na tom prostoru?

26

27

28

29

30

1 O: Apsolutno, apsolutno, ne. Nije završen niti što se tiče osoba koje su
2 smrtno stradale u razdoblju 1991. do 1995., dakle do akcija "Bljesak" i "Oluja",
3 niti je završen proces ekshumacija za osobe koje su smrtno stradale u akcijama
4 "Bljesak" i "Oluja". Prema tome to je sve u programu Vlade, koji se provodi
5 kontinuirano, sa jednom razlikom, da su osobe koje su smrtno stradale u akcijama
6 "Bljesak" i "Oluja", njihova grobišta su napravljena sukladno Ženevskim
7 konvencijama i poznata su za većinu njih - dakle ne mogu apsolutno tvrdit' za
8 sve, ali za većinu - i oni su evidentirani, i popisi tih mjesta, kao što sam
9 rekao, dostavljeni su međunarodnoj zajednici, dostavljeni su predstavnicima
10 Srbije i Crne Gore iz humanitarnih razloga, i... a mi smo u stalnom procesu
11 istraživanja mogućih mjesta, pojedinačnih i masovnih grobišta, žrtava koje su,
12 dakle, stradale između 1991. godine do 1995., dakle do početka akcije "Bljesak"
13 i "Oluja".

14 P: Vi ste danas, odgovarajući na jedno pitanje rekli... dali
15 objašnjenje: od 2.400 osoba koje su obuhvaćene sporazumom Hrvatske i Srbije i
16 Crne Gore, koje su sada sledbenice bivše Jugoslavije, je li tako?

17 O: Molim Vas, ovaj, di ste... Nisa...nisam razumio pitanje. Šta 2.400?

18 P: Da li sam Vas dobro razumeo kada ste rekli da je sporazum između
19 Hrvatske i Srbije i Crne Gore obuhvatio nekih 2.400 osoba. Koje su to osobe?

20 O: Ja sam rekao i ponovit' ću to da je u ovoj godini, dakle prije... na
21 posljednjem sastanku kojeg smo imali sa predstavnicima Srbije i Crne Gore
22 postignut dogovor, koji je zapisnički utvrđen, u kojem se kaže da teritorijalno
23 - gledajući teritorijalno - na teritoriji Republike Hrvatske može se smatrati
24 2.400 nestalih osoba. Od toga je oko 500 osoba onih koji su traženje Srbije i
25 Crne Gore, dakle državljani Srbije i Crne Gore. Prvi puta se izrekom,

26

27

28

29

30

1 Zapisnički, reklo i potvrdilo da su građani Republike Hrvatske nacio... srpske
2 nacionalnosti nestali u akcijama "Bljesak" i "Oluja", a kojih je, prema
3 sadašnjem podatku, 915 briga, odnosno nadležnost, Republike Hrvatske, koja će se
4 dakle u tom smislu... nastaviti djelatnost njihovog traženja, te još 1.140 osoba
5 koje su nestale vezane uz oružane sukobe, a bile su prijavljene pri Upravi za
6 zatočene i nestale. Dakle to je kad govorimo o teritorijalnom pristupu.

7 Dakako, dakle, za ovih... za... za velik broj osoba odgovornost i... i
8 odgovore mi tražimo od predstavnika iz Srbije i Crne Gore. Ali to je nešto
9 drugo.

10 P: Dakle, da li sam u pravu kada kažem da su ovi podaci koje Vi iznosite
11 tekst nekog mogućeg sporazuma dve države u situaciji kada proces ekshumacije
12 nije završen, žrtve nisu izvađene, njihov identitet nije utvrđen.

13 O: Ja Vam... Dakle kad govorimo o tome... Sad ste postavili dakle jedno
14 puno šire i jedno dublje pitanje, i ja na njega, dakako, moram odgovoriti i
15 nastojat ću biti što kraći. O čemu se radi? Kada se radi o procesima
16 ekshumacija, svjesni činjenice da na teritoriji Republike Hrvatske je moguće
17 naći neko od traženja Srbije i Crne Gore - dakle moguće je da su pripadnici
18 tadašnje Vojske Jugoslavije smrtno stradali i da se negdje nalaze i da ćemo ih
19 ekshumirati - uvažavajući dakle činjenicu da ima i građana srpske nacionalnosti,
20 hrvatskih državljana, gdje postoji određeni interes Srbije i Crne Gore; isto
21 tako uvažavajući činjenicu da odgovornost Srbije i Crne Gore u ve... u nekim
22 slučajevima može biti prisutna prilikom ekshumacija, dogovoreno je - ranije je
23 dogovoreno - i utvrđeno, što je ušlo i u protokol o suradnji između dvije
24 države, da prilikom ekshumacija koje se provode na teritoriji Republike
25 Hrvatske, ali i Srbije, i Crne Gore, budu prisutni stručni promatrači jedne i
26 druge države uz promatrače međunarodne zajednice. Dakle mislim da ste me to

27

28

29

30

1 pitali. Što znači da svim ekshumacijama koje su... koje se provode u Republici
2 Hrvatskoj, a za koje su zainteresirani predstavnici Srbije i Crne Gore, mi smo
3 im omogućili takav monitoring i ja sam potpisao takav sporazum.

4 P: Da li sve ovo što ste nam rekli znači da tačan broj žrtava i stvarno
5 nestalih lica još nije utvrđen?

6 O: Dakle ja ponavljam, u ovom trenutku akcija je pri kraju, dakle, i ne
7 može doći do nekih drastičnih promjena. Mi u ovom trenutku možemo smatrati da je
8 broj nestalih građana srpske nacionalnosti u akcijama "Bljesak" i "Oluja" - ne
9 samo srpske nacionalnosti, nego moram biti tu precizan, većinom srpske
10 nacionalnosti, jel /sic/ je moguće, ne moguće nego je već tu i pokazano da među
11 tom populacijom ima i građana hrvatske nacionalnosti i drugih nacionalnih
12 manjina - prema tome broj nestalih osoba - tako ćemo definirati - u "Bljesku", u
13 akcijama "Bljesak" i "Oluja", u ovom trenutku je 915. Akcija još nije završena.
14 Taj broj će se moguće još nešta povećati ili smanjiti kroz proces
15 identifikacije. Dakle, to je broj koji je promjenljiv, ali to ne znači da su to,
16 dakle, sve mrtve osobe. Dakle to su osobe koje su u kategoriji "nestale osobe".

17 Što se pak tiče Vašeg pitanja o smrtno stradanim osobama, ja sam rekao
18 da smo dostavili podatke i međunarodnoj zajednici, i predstavnicima Srbije i
19 Crne Gore, ali ne samo podatke, nego i protokole, dosjee - to su slike smrtno
20 stradanih osoba u cilju preliminarne identifikacije. I prema našim procjenama,
21 odnosno prem... sad možemo govoriti o procjenama na bazi tih dokumenata, negdje
22 još oko 500 osoba iz razdoblja "Bljeska" i "Oluje" treba ekshumirati - dakle to
23 su poznata mjesta... grobna mjesta. Dakle oko 500 osoba treba još ekshumirati i
24 utvrdit' njihov identitet, i tada će se vidit' koliko oni participiraju u ovom
25 broju od 915 osoba.

26

27

28

29

30

1 Što se pak tiče osoba smrtno stradalih u razdoblju 1991. do 1995., dakle
2 do akcije "Bljesak" i "Oluja", u tom razdoblju mi ne možemo znati koliki je taj
3 broj. Mi znamo da se za to razdoblje vodi kao nestalo 1.140 osoba. Za vjerovat'
4 je da je većina smrtno stradala. Za tu populaciju mi ne znamo gdje su njihova
5 grobna mjesta, odnosno gdje su pojedinačna ili masovna grobišta tih ljudi, i mi
6 vodimo intenzivne istrage u tom smislu, pregovore sa Srbijom i Crnom Gorom u tom
7 smislu da saznamo gdje su ta grobišta.

8 Ja moram napomenuti da smo u dosadašnjem procesu traženja tih masovnih
9 grobišta otkrili 140 takovih masovnih grobnica, gdje je bila ta populacija, i da
10 smo otkrili preko 1.200 pojedinačnih grobišta. Za preostale nestale osobe iz tog
11 razdoblja, dakle broj od 1.140, potraga je i dalje u tijeku. Oni su nestale
12 osobe u ovom trenutku, u kategoriji nestalih osoba, i pitanje je trenutka kada i
13 gdje ćemo ih naći.

14 P: Rekli ste da je broj nestalih osoba u "Bljesku" i "Oluji" 915, a da
15 je do sada ekshumirano 499 osoba.

16 O: Tako je.

17 P: I da prema obeleženim grobištima ili grobnim mestima očekujete
18 ekshumaciju još 500 osoba.

19 O: Tako je. I sada kada zbrojite broj ekshumiranih, a to je 499, i broj
20 500 koji smo dali kao procjenu dolazimo do broja oko 1000 smrtno stradalih osoba
21 u tom razdoblju, što je i broj koji je zvanično objavljen kao procjena odma'
22 nakon odvijanja tih akcija. Dakle taj broj je objavljen i u medijima, i
23 prezentiran međunarodnoj zajednici.

24 P: A ako je to tako, kako je moguće da se kao broj nestalih vodi 915
25 osoba, a da kažete da ih ima stra...stradalih 1.000?

26

27

28

29

30

1 O: Pa, vidite, treba razlikovati nestalu osobu od smrtno stradale osobe.
2 Nestale osobe možemo pronaći na različitim mjestima. Neke od njih možemo pronaći
3 i žive, kao na primjer što smo neke pronašli i ovih dana.

4 Radi se o to... i dakle tu moramo imati još jedan, dakle, u vidu još
5 jedan aspekt, a to je da neke od tih osoba nisu nužno morale smrtno stradati na
6 teritoriju Republike Hrvatske. Znači mi u ovom trenutku, odnosno ja u ovom
7 trenutku govorim isključivo o činjenicama s kojima raspolažemo i te činjenice su
8 uvijek vrlo lako proverljive, pogotovo što je rad kojim se ja bavim apsolutno
9 transparentan i u svakom svom koraku inzistiram na tome da budu uključeni
10 predstavnici Srbije i Crne Gore kao monitori, ali isto tako i predstavnici
11 međunarodne zajednice. Dakle ovo sve što sam ja rekao, iza svake moje riječi
12 stoji potvrda te dvije institucije, odnosno tih institucija.

13 P: General Grujiću, postavio sam ovo pitanje upravo zato jer mi je jasno
14 da među nestalim osobama može biti i živih. Dakle sve nestale osobe ne moraju
15 neminovno biti i nastradale osobe, je li tako?

16 O: Apsolutno.

17 P: Ali Vi ste nama dali podatak da je broj nestalih osoba 915, a da bi
18 broj mrtvih trebalo da bude 1.000. Znači, broj žrtava je veći od broja nestalih.
19 Ja Vas pitam kako je to moguće?

20 O: Pa, vidite, moramo pogledati u međunarodno humanitarno pravo, s jedne
21 strane, a s druge strane, moramo pogledati u proceduru koja se vodi vezano uz
22 nestale osobe, a kriterij je postavio Međunarodni komitet Crvenog križa. Te
23 procedure vrlo jasno kažu da je nestala osoba ona osoba o kojoj njena obitelj

24

25

26

27

28

29

30

1 nema nikakvih saznanja, i ona... Nakon prijave mora proći određeno vremensko
2 razdoblje da bi se prijava obnovila i tada ta osoba ulazi u kategoriju nestalih
3 osoba.

4 Dok kod smrtno stradalih osoba je jasna stvar, sa jednom razlikom:
5 ukoliko obitelj ima saznanje da je neka osoba smrtno stradala, tada ta osoba ne
6 može ući u kategoriju nestalih osoba jer se zna da je smrtno stradala, i tada
7 jedna od mogućnosti obitelji je pokretanje zahtjeva za traženjem posmrtnih
8 ostataka. Prema tome mi moramo razlikovati tu te dvije kategorije, koje su vrlo
9 jasno postavljene u ovoj problematici.

10 I možda će Vam ovaj podatak nešto značiti: od tri tisuće... odnosno od
11 3.000 - govorim okvirno da... da ne ulazim sada... - okvirno 3.000
12 identificiranih osoba koje smo imali u razdoblju 1991. do 1995. godine samo je
13 1.200 osoba bilo onih koje su se vodili kao nestale osobe. Šta to znači? To
14 znači da sve osobe nisu bile prijavljene kao nestale osobe iz različitih
15 razloga: zbog raseljenosti obitelji, zbog toga što su cijele obitelji smrtno
16 stradale, pa nije imao 'ko pokrenuti postupak, ili stoga što obitelj jednostavno
17 iz nekih razloga nije pokrenula postupak traženja. Dakle kad govorimo o nestalim
18 osobama, tu su kriteriji vrlo čvrsti i vrlo jasni, i upravo sam na zadnjem
19 sastanku sa Srbijom i Crnom Gorom inzistirao na tim kriterijima, koje su i oni
20 prihvatili, i sada postoje jedinstveni kriteriji u ovoj problematici i zato smo
21 mogli doći do okvirnog broja u teritorijalnom pristupu od 2.500 stradalih na
22 teritoriju Republike Hrvatske - ne stradalih, nego nestalih.

23 P: Tih 2.500 nestalih na teritoriji Republike Hrvatske odnosi se na koji
24
25
26
27
28
29
30

1 period vremena?

2 O: Dakle odnosi se od, dakle, 1991. godine do 1996. godine, odnosno do
3 završetka oružanih sukoba nakon akcije "Bljeska" i "Oluje".

4 P: S obzirom da ste dobili podatke o 2.500 nestalih osoba u međudržavnoj
5 saradnji, da li Vam je poznat nacionalni sastav tih... odnosno nacionalna
6 struktura tih nestalih osoba?

7 O: Pa, ap... do sada ne. Zašto? Zato što je sada to tek u fazi
8 ustrojavanja. Ja imam nacionalni sastav za one osobe koje su prijavile nestanak
9 pri mom uredu. Mi možemo pretpostavljat, dakle možemo opet govoriti o
10 procjenama, gdje možemo vrlo čvrsto reći da od ovih preostalih 915 nestalih
11 osoba da su većinom osobe srpske nacionalnosti, ali ne isključivo.

12 P: Ako je od 1995. do danas prošlo 11 godina, da li su te nestale osobe,
13 po kriterijumima koje Vi poznajete i po praksi koju imate, žive ili ne?

14 O: Vidite, ja u takove prognoze nikad nisam ulazio niti želim ulaziti.
15 Za mene je nestala osoba evidentirana i moj posao je da ju nađem, a da li ću je
16 naći živu ili mrtvu, ne znam.

17 P: Hvala. Hvala. Vratimo se na ovaj deo Vašeg izveštaja koji govori o
18 broju poginulih na ovih 12.058, čini mi se da je... 78 osoba, 12.078 poginulih
19 osoba. U izvještaju se navodi da je 87% poginulih od ovih 12.078, da su osobe
20 muškog pola. Da li je to tako?

21 O: Tako je.

22 P: Hvala Vam. Takođe, u izveštaju se navozi...navodi da je 82,8%
23 poginulih starosti između 18 i 60 godina, je li tako?

24 O: Tako je.

25

26

27

28

29

30

1 P: Od 12.073...78 poginulih osoba, navodi se da za 983 starost nije
2 poznata.

3 O: Tako je.

4 P: Dali ste objašnjenje koji problem nastaje pri identifikaciji. Da li
5 je moguće da za žrtvu o kojoj posedujete sve podatke ne upišete makar godinu
6 rođenja?

7 O: Pa, moguće da je upisana godina rođenja, ali ćete dozvolit da sam ja
8 došao prezentirati podatke na Sud, i ja iza svakog podatka i imena moram
9 stajati. Za sve one za koje nemam potpuni podatak, ti su ušli u kategoriju
10 nepoznatih, a ja sam rekao koji su to razlozi. I ja mogu stajati dakle iza
11 svakog imena i prezimena koji je evidentiran po broju, a tamo gdje je nepoznato,
12 dakle, nemam potpune podatke i niti sam želio ulaziti u davanje takovih
13 podataka.

14 P: Hvala Vam. Hvala Vam, gospodine Grujiću, razumeo sam Vas.

15 Kada je u pitanju nacionalnost poginulih osoba od tih 12.078, navodi se
16 podatak da je 34,5% ili u cifri... brojkama 4.176 lica "nepoznate
17 nacionalnosti". Da li je taj podatak takav?

18 O: E, samo malo da provjerim. Upravo tako. Dakle, 4.167 /u engleskom
19 transkriptu: "4.176"/ osoba nije se nacionalno opredijelilo, odnosno nije dalo
20 podatak o nacionalnosti. Ja sam napomenuo u početku svog izlaganja da mi, kao
21 državna institucija, ne možemo i ne smijemo tražiti takove podatke stoga što u
22 Republici Hrvatskoj postoji zakon o zaštiti tajnosti podataka i takovi podaci su
23 stvar... osobna stvar svake osobe da li ih želi dati ili ne.

24 P: Da li sam -

25

26

27

28

29

30

1 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Mogu li ja samo da postavim jedno
2 pitanje? Da li je ova cifra od 4.176 tačna ili se pak radi o 4.167?

3 SVJEDOK: Radi se o cifri, časni Sude, 4.167.

4 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala.

5 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala, časni Sude. Moguće da sam učinio permutaciju
6 brojeva, da sam pogrešno pročitao.

7 P: Dakle potvrdili ste da se da za 4.167 osoba nemate podataka o
8 nacionalnoj pripadnosti. Da li nam možete reći koliko je od tih 4.167 lica koja
9 su poginula, bilo osoba do 18 godina?

10 O: Ne, na taj način ne.

11 P: Da li imate podatak koliko je od tih 4.167 lica bilo osoba od 18 do
12 60, a koliko starijih od 60 godina?

13 O: Ne. Gledajte, Vi s... Ja nisam mogao niti... niti je to praksa da se
14 ulazi u takove razrade. Dakle o jednoj kategoriji stradalnika daju se... daju se
15 informacije o nacionalnoj, spolnoj, dobnoj i drugoj strukturi - oni koji su
16 poznati i ti podaci su izneseni. Svaka daljnja, dakle, analiza je moguća, ali
17 ona mora biti... dakle takav zahtjev treba biti postavljen i u to... u takovim
18 slučajevima se može ući u take analize, ali je praksa objavljivanja takovih
19 podataka upravo o ovim kategorijama koji su ovdje prezentirani.

20 Ulazeći dakle sada u raščlanjivanje svake kategorije je moguće, ali
21 nikako dakle na ovom mjestu i na ovaj način.

22 P: Pošto se radi o velikom... velikom broju poginulih osoba, 4.167, da
23 li nam za taj broj osoba čija nacionalnost nije poznata možete reći koje su
24 osobe bile civili, a koje su bili pripadnici oružanih sastava. Imate li makar
25 takav podatak?

26

27

28

29

30

1 O: Ne, pa ja sam Vam, dakle, prezentirao podatke s kojima raspolažem, s
2 kojima raspolaže moj ured, i ti podaci su jasno prezentirani. I rekao sam,
3 postoji mogućnost svake analize na poseban zahtjev, ali nikada i nigdje takove
4 analize nisu pravljene kao što ih Vi sada ovdje postavljate.

5 P: Da li ste radili analizu za ove 4.167 osoba u pogledu njihovog mesta
6 prebivanja, prema podacima koje bi trebalo da imate, pa da možete reći kojoj
7 opštini pripadaju ta poginula lica? Kojim opštinama, kojim mestima? Imate li
8 takav podatak?

9 O: Gledajte, ja sam... Ponavljam opet: analize koje smo napravili i koje
10 su relevantne bile, te analize su prezentirane. Drugih analiza u ovom trenutku
11 nemam niti ih mogu predstaviti, a moram napomenuti da nigdje i nikada nisam čuo
12 da netko traži analize po takovim strukturama. One... Dakle analiza se može
13 raditi po svim parametrima, ali nikada nigdje nisam čuo da je netko pravio
14 analize po ovakvim kriterijima. Ukoliko ste trebali takove analize, mogli ste ih
15 zatražiti kao i, dakle, svi... svi ostali od našeg ureda, pa biste ih i kao
16 takove dobili. Ne znam da li -

17 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Milovančeviću, mislim da na
18 osnovu odgovora koji Vam je dao svedok, možete prihvatiti da, osim analize koja
19 je pripremljena za ovaj Sud, ovaj svedok nije pravio nikakve druge analize.

20 G. MILOVANČEVIĆ: Jasno mi je, časni Sude. Hvala Vam.

21 P: Na osnovu upitnika kojim se traže nestale osobe objasnili ste da je
22 sačinjavan dosije za svaku osobu. Da li dakle i za ovih 4.167 osoba postoje
23
24
25
26
27
28
29
30

1 kompletni dosjei sa svim podacima?

2 O: Oprostite, za koji broj?

3 P: Pitao sam Vas da li za ovih 4.167 poginulih osoba, čija nacionalnost
4 nije utvrđena, postoje podaci, odnosno kompletni dosjei za svaku od tih osoba?

5 O: Ja mislim da moram ponoviti ono o čemu sam ranije govorio. Moramo
6 praviti razliku između nestale osobe i poginule osobe. Za sve nestale osobe
7 postoje dosjei. Za sve poginule osobe dakako da ne postoje dosjei jer dozvolit
8 ćete da su neki poginuli 1991. i odmah nakon smrti su identificirani i
9 registrirani. Prema tome nema dosjea, nego ima zapisnik o utvrđivanju uzroka
10 smrti ili drugi dokument kojima se... kojim se utvrđuje, dakle, smrt. Prema tome
11 dosjei postoje, ponavljam, za nestale osobe. Za sve nestale osobe postoje
12 dosjei.

13 P: Da li sam u pravu kada citiram deo Vašeg izveštaja da među ovih
14 12.078...76 koliko ih je bilo poginulih - oprostite ne bih želeo da učinim
15 grešku - 12.078 osoba, da je među njima bilo 6.788 branitelja, što čini 60%
16 ukupno poginulih.

17 O: Upravo tako.

18 P: Pominjete kategoriju branitelja. Koja sva lica ulaze... koja sve lica
19 u tu kategoriju?

20 O: Svi pripadnici Oružanih snaga Republike Hrvatske. Dakle ja nisam
21 želio niti... niti je, ovaj, to moj posao ulaziti u precizno raščlanjivanje
22 postrojbi, odnosno jedinica pripadnosti. Ali, dakle, to su pripadnici Oružanih
23 snaga Republike Hrvatske.

24 P: Hvala Vam. Prema ranijem spisku poginulih - to je dokument koji nosi
25 oznaku 65ter, exhibit 413 - broj poginulih branitelja je bio 7.861. Da li se

26

27

28

29

30

1 sećate tog broja?

2 O: Samo malo, to je broj? Koji se je radio? To je broj... koji broj je
3 ukupan broj poginulih? Ako imate taj dokument, pa bi' Vas molio da mi pomognete.

4 P: Dakle postoji jedan raniji spisak broja poginulih na kome je broj
5 branitelja bio prikazan kao cifra od 7.861. U međuvremenu se taj broj smanjio na
6 6.788, dakle za više od 1.000 lica, a ukupan broj poginulih povećao se za 244
7 lica, pa me interesuje možete li da nam kažete kako je došlo do ove promene.

8 O: Da, mogu Vam reći kako je došlo do te promjene. Naime prema Zakonu o
9 hrvatskim braniteljima, pripadnici civilne zaštite nemaju više status
10 branitelja, dakle ne ostvaruju pravo po toj osnovi, i oni su kao takovi skinuti
11 sa popisa.

12 P: Vi ste naveli da ste se u radu na Vašem mestu na kome ste bili i
13 baveći se problematikom koju ste radili, koristili i primenjivali Ženevske
14 konvencije. U njima se govori o pripadnicima Oružanih snaga. Vi ste uveli termin
15 "branitelji". Da li su ta dva termina identična?

16 O: Da, pripadnik Oružanih snaga ili branitelj. I nisam ga ja uveo. Dakle
17 to je uvedena kategorija temeljem Zakona o hrvatskim braniteljima u Republici
18 Hrvatskoj.

19 P: Ali zar nam niste sada rekli da je broj tih branitelja smanjen za
20 određenu cifru zato što su pripadnici civilne zaštite brisani sa spiska Oružanih
21 snaga?

22 O: Da, jesam, i ne vidim u čemu je problem. Ako je neka kategorija prema
23 zakonu... važećem zakonu u Republici Hrvatskoj ne pripada u Oružane snage, dakle
24 ne smatra se Oružanim snagama, i te osobe, s te pozicije, ne ostvaruju svoja
25
26
27
28
29
30

1 statusna prava kao pripadnici Oružanih snaga, dakle ta kategorija se kao takova
2 briše.

3 P: S obzirom na predmet ovog postupka, odnosno na navode optužnice koji
4 se odnose na otprilike jednu trećinu Republike Hrvatske, da li nam možete dati
5 podatke o broju poginulih osoba na toj jednoj trećini Republike Hrvatske, na
6 području koje je obuhvaćeno ovom optužnicom?

7 O: Pa, gledajte, to je gotovo nemoguće reći zašto. Zato što se na popisu
8 - Vi ćete dozvoliti da Zagreb nije nikad bio okupiran - ako se tu možemo složiti
9 - ali u Zagrebu imamo žrtve, smrtno stradale, koje se nalaze na popisu poginulih
10 osoba. Ako ćete dozvoliti, u Osijeku, koji nije bio nikad okupiran, imamo 1.000
11 žrtava koje su smrtno stradale uslijed granatiranja. Oni se nalaze na popisu
12 poginulih osoba, dakle, ali teritorij nije okupiran. Nadalje, imamo Sisak, i niz
13 takvih primjera bi ja mogao sada pobrojati. Prema tome na taj način ne možemo
14 praviti analize.

15 P: Da li za sve gradove na teritoriji bivše Republike Srpske Krajine ili
16 na području pod zaštitom Ujedinjenih nacija imate podatke o broju poginulih po
17 mestima? Da li nam ih možete predočiti?

18 O: Ne, nemam takve podatke niti smo bili u prilici da dobijemo takove
19 podatke. Mi možemo praviti određene... i pravimo određene analize. Isto tako
20 preuzimamo određenu dokumentaciju i tek kada će to biti moguće, tada će takove,
21 dakle, i te osobe biti evidentirane. Naime o čemu se radi?

22 Vi ćete dozvoliti da kažem da je naprimjer na području Vukovara, koliko
23 znam - dakle to je ono što sam čuo - smrtno stradalo oko 400 pripadnika
24 Teritorijalne odbrane i Vojske Jugoslavije koji su odvezeni i pokopani na
25 teritoriju Srbije i Crne Gore. Neki od njih su i građani Republike Hrvatske

26

27

28

29

30

1 bili. Mi takove podatke nemamo. I upravo zato vodimo razgovore sa Srbijom i
2 Crnom Gorom kako bismo i te podatke objedinili i dobili, ali mi iza svakog
3 takvog podatka moramo imat dokument. A možemo sada govoriti o procjenama, ali ja
4 ne želim govoriti o procjenama. Ja govorim samo o činjenicama i evidencijama, i
5 podacima kojima raspolaže moj ured.

6 P: Hvala Vam, gospodine Grujiću. Jedno pitanje vezano za list broj 5
7 ove analize podataka o poginulima. To je šema o nacional...nacionalnosti
8 poginulih. U rubrici "Broj poginulih" koji ide uz rubriku "Nacionalnost",
9 navedene su odgovarajuće cifre. Njihova brojka je ukupno 12.078. To je broj koji
10 se pominje u Vašem izveštaju. Da li je... da li su ove osobe koje se vode kao
11 broj poginulih, da li su to osobe koje su ekshumirane i identifikovane?

12 O: Samo malo. Da pokušamo pojasnit. Nije mi jasno Vaše pitanje.

13 P: Možda... Postavit ću ga kraće. Na ovoj strani 5, u rubrici "Broj
14 poginulih", navode se podaci o broju poginulih po nacionalnosti. To je strana
15 broj 5. I samo me interesuje da li su ove osobe koje su navedene kao žrtve, a
16 njih je ukupno 12.078, da li su sve te osobe ekshumirane i identifikovane, i
17 navedene kao poginule? To Vas pitam.

18 O: Ne. Dakle mi moramo tu biti jasni. Ja sam rekao da je proces
19 ekshumacija započeo 1996. godine. Kroz taj proces je do sada ekshumirano 3.568
20 osoba, iz... od čega je 2.982 osobe identificirane. Dakle, vrlo jednostavno da
21 kažem, u ukupnom popisu od 12.078 osoba, nalaze se sve identificirane osobe koje
22 su ekshumirane. One su sastavni dio popisa. I zato taj popis dakle ra... njegov
23 broj raste. Kako broj identifikacija se povećava, tako i raste broj poginulih,

24

25

26

27

28

29

30

1 ali samim tim pada i broj nestalih osoba.

2 P: Hvala Vam, gospodine Grujiću. Sada ćemo preći na podatke o nestalim
3 osobama. To je tačka 34f izvještaja, strana 14-ta. I Vi u ovoj tački 34f
4 izvještaja navodite da se još uvek traga za 1.140 osoba. Je li tako?

5 O: Tako je.

6 P: Da li sam u pravu kada kažem da su onda te hiljadu sto... tih... da
7 je tih 1.140 osoba, osobe koje se vode kao nestale?

8 O: Tako je. Te osobe su, da budem precizan, te osobe, odnosno njihove
9 obitelji su podnijele zvaničan zahtjev za traženje nestalih osoba prema mojoj
10 Upravi, odnosno prema Upravi za traženje nestalih osoba.

11 P: To je onaj zahtev o kome smo govorili na početku današnjeg unakrsnog
12 ispitivanja. Onaj upitnik, je li tako? Znači -

13 O: Tako je. Svaka osoba od tih 1.140 ispunila je onakav upitnik i to je
14 dakle osnova za traženje nestalih osoba. S tim da, ako dozvolite, da probam
15 pojasniti. Akcija tih prikupljanja je bila javno objavljena u svim glasilima
16 Republike Hrvatske i provodila se na teritoriju Republike Hrvatske kao i van
17 teritorija Republike Hrvatske u svim diplomatskim predstavništvima Republike
18 Hrvatske. Dakle svi su imali priliku i mogućnost da pokrenu takav zahtjev za
19 nestalu osobu.

20 P: A da li se može reći da je izvor podataka o nestalim osobama Vaša
21 Uprava, Uprava za nestala i zatočena lica?

22 O: Ovaj izvor podataka koji ja prezentiram, da.

23 P: /?Po/ podacima koje ste naveli, 80% nestalih osoba su osobe muškog
24 pola. Je li to tako?

25 O: Tako je.

26 P: Takođe ste naveli da je 71% nestalih u starosti između 18 i 60
27 godina.

28

29

30

1 Je li tačan taj podatak?

2 O: Tako je.

3 P: Hvala. Možete li nam reći na koju teritoriju se odnose ovi podaci o
4 nestalim osobama?

5 O: Mogu. Većina... dakle većina nestalih osoba odnosi se na ranije
6 okupirano područje.

7 P: Možete li nam reći koliko je ovaj podatak o 1.140 nestalih osoba
8 ažuran u smislu kada je poslednji put ta cifra utvrđena?

9 O: Pa, evo, mogu Vam reći da je taj podatak vrlo ažuran. Naime današnji
10 aktualni broj je 1.138 osoba. Prema tome ovaj broj koji je ovdje prezentiran je
11 aktualan broj.

12 P: Danas ste nam saopštili podatak da se u operacijama "Bljesak" i
13 "Oluja" 915 osoba vodi kao nestalo. Da li su te osobe uključene u ovaj broj od
14 1.140 osoba ili ne?

15 O: Ne, nisu uključene. To sam ja vrlo jasno rekao da te osobe... da ta
16 akcija nije završena, da je akcija u tijeku i da smo dobili sada mandat i da sam
17 o... dakle o tome tijekom prošlog mjeseca, dakle, krajem prošlog mjeseca
18 izvijestio i hrvatski Parlament, gdje je taj broj kao takav evidentiran, a da su
19 podaci... da se podaci o tim osobama prikupljaju na istim upitnicima u Srbiji i
20 Crnoj Gori, u Bosni i Hercegovini i u trećim zemljama, isto kao i u Republici
21 Hrvatskoj. Dakle akcija nije završena i ovo je sada... taj broj od 915 je
22 privremeni broj.

23 I još moram napomenuti da u izvješću koji je išao pred parlament
24 Republike Hrvatske je vrlo jasno izrekom rečeno da je u Republici Hrvatskoj se
25 vodi nestalo 1.140 osoba i pored toga još 915 osoba nestalih u akcijama
26 "Bljesak" i

27

28

29

30

1 "Oluja", i da ta aktivnost prikupljanja još nije završena.

2 P: Da li je ovaj podatak koji ste nam saopštili znači da Vaš izveštaj
3 jednostavno nije tačan, da Vi...

4 O: Ne.

5 P: ... da Vi - dozvolite da završim pitanje - da ste Vi u ovom izveštaju
6 naveli samo 1.140 nestalih osoba, ne... bez uključivanja 915 dodatnih osoba
7 vezanih za "Bljesak" i "Oluju". I taj podatak nigde nije pomenut u Vašem pisanom
8 izveštaju.

9 O: Tako je. I nije mogao ni biti pomenut s obzirom na stanje kakovo je i
10 na vrijeme kad sam ja predao izvještaj, a osim toga, dakle, ovaj podatak vezan
11 uz "Bljesak" i "Oluju" ne odnosi se na evidentirane osobe u našem uredu. Prema
12 tome ja sam dao podatke - i to sam naglasio nekoliko puta - da su oni koji su
13 predali zahtjev za traženje nestalih osoba, kao takovi i evidentirani. A ova
14 aktivnost od 915 je nešto sasvim drugo. Dakle to je naša aktivnost kojom
15 pokušavamo utvrditi stvarno stanje, i u trenutku kada će ono bit utvrđeno, tada
16 će taj popis biti i objedinjen, i postati zvaničan.

17 P: Da li Vi 915 osoba mimo ovog spiska od 1.140 nestalih osoba, dakle
18 tih 915 dodatnih smatrate nestalim osobama? I da li ih vodite kao nestale osobe?

19 O: Mi ih dakle smatramo kao nestalim osobama, ali su jasno, dakle,
20 diferencirane, upravo zato da se ne bi taj broj, objedinjeni broj,
21 zloupotrebljavao na različite načine. Napravljena je jasna diferencijacija
22 nestalih osoba po razdobljima i to se dakle naziva prvi i drugi sukob,

23

24

25

26

27

28

29

30

1 i dakako da se primjenjuju i određena druga pravila.

2 Ali je bitna stvar... bitna stvar da smo mi pokrenuli inicijativu, da se
3 primjenjuju naši upitnici, da su te osobe evidentirane i da su upravo te... to
4 evidentiranje pridonijelo identifikaciji određenog broja takovih osoba. I bitno
5 je to da je vrlo jasan stav da u trenutku kad akcija bude završena, da se tada
6 ide na objedinjavanje popisa.

7 I moram napomenuti još jednu stvar, a koja je vrlo bitna, da se u svakom
8 tom zahtjevu tražilo od obitelji da dâ svoj pristanak ili ne... da dâ svoj
9 pristanak da se takovi podaci dostave našem uredu. Dakle stvar je vrlo složena.
10 Jer obitelj je ta koja podnosi zahtjev za traženje i mi kao institucija ne
11 možemo nikoga prisiliti da nam dostavi taj zahtjev.

12 P: Na strani 14 Vašeg nalaza, u paragrafu 34f, napisali ste da je s
13 obzirom na godinu nestanka, 943 osobe su nestale 1991. godine, 13 osoba je
14 nestalo 1992. godine, 15 osoba je nestalo 1993. godine, 3 osobe su nestale 1994.
15 godine i 22 osobe su nestale 1995. godine, dok je za 44 osobe nepoznato vreme
16 nestanka. I to čini ukupnu cifru od 1.140 osoba. Je l' to piše u Vašem
17 izveštaju, gospodine Grujiću?

18 O: Tako je. To piše u mom izvještaju i to su sve osobe koje su
19 evidentirane na način da su popunile upitnik i da su registrirane kao nestale
20 osobe pri našem uredu.

21 P: Međutim ova cifra koju ste ovde u pisanom izveštaju... od 1.140
22 nestalih osoba dakle nije tačna, nego je broj nestalih osoba sad, u ovom
23 trenutku, 2.055, sa ovih 915. Je l' to kažete ili ne?

24 O: Ne, molim Vas! Dajte... dajte da probamo... Dakle ja pokušavam po ne
25
26
27
28
29
30

1 znam koji puta reći i izreći vrlo bitnu stvar, a to je da se osobe evidentiraju
2 temeljem prijave obitelji, da je prema mom Uredu evidentirano 1.140 osoba. Iza
3 svakog takvog zahtjeva stoji potpis tražitelja sa zahtjevom da naš ured uđe u
4 proces traženja. I to je službeni broj.

5 Nadalje sam rekao, ponavljam, da smo, znajući da je određen broj građana
6 Republike Hrvatske pretežno srpske nacionalnosti nestao u akcijama "Bljesak" i
7 "Oluja", a vidjeći da ne postoje zahtjevi za takova traženja, mi kao
8 institucija, i ja osobno, pokrenuo aktivnost zajedno sa predstavnicima Srbije i
9 Crne Gore, s predstavnicima Međunarodnog komiteta Crvenog križa, da saznamo koji
10 je to broj i prikupimo podatke na jedinstven način. Ta akcija još nije završena.

11 U toj akciji, ponavljam, morali smo, kao institucija, zatražiti da svaka
12 obitelj dâ svoj pristanak da se takvi podaci dostave našem uredu stoga što se
13 podaci prikupljaju u drugim državama. S obzirom da akcija nije završena i da ti
14 podaci nisu... i ta traženja nisu otvorena kod našeg Ureda, ja mogu govoriti o
15 tom broju, da je to broj takav i da prikupljamo dokumentaciju, i kada ta
16 dokumentacija bude potpuna, svi oni koji su dali svoju suglasnost da se njihovi
17 podaci uzmu, ući će na zajednički popis i mi imamo dakle popis... objedinjeni
18 popis, ali ti ljudi nisu podnijeli zahtjev i on... ja nemam službeni zahtjev za
19 njihovom potragom. I ja mogu govoriti isključivo o onima koji su podnijeli
20 službeni zahtjev, a to je 1.140 osoba. Na toj bazi su rađene sve druge analize.

21 P: Gospodine Grujiću, možete li nam reći, od kog trenutka Vi znate za
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 915 nestalih osoba mimo ovog spiska od 1.140?

2 O: Akcija je započela 2000. godine i akcija još danas tr... dan danas
3 traje.

4 P: Hvala Vam, dovoljno je. Molim Vas, Vi ste u izveštaju koji ste
5 prosledili Sudu napisali da su 22 osobe nestale 1995. godine - samo dozvolite da
6 završim pitanje - ali možete li nam objasniti zašto niste napisali ovo što nam
7 sada saopštavate, upravo da nam predstavite takve činjenice?

8 O: Dakle -

9 GĐA VALABHJI: [simultani prijevod] Prigovor, časni Sude.

10 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Da, Vaša kolegica je ustala.

11 Gospođo Valabhji, izvolite.

12 GĐA VALABHJI: [simultani prijevod] Mislim da se moj kolega vrti u krug
13 stalno u vezi sa jednim pitanjem, da je postavio već puno puta isto pitanje i
14 nije dobio očito odgovor koji se njemu sviđa.

15 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Milovančeviću, da li Vi
16 imate neki odgovor na ovo?

17 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, ja sam samo želeo da dobijem odgovor od
18 svedoka o tome od kog trenutka on zna za 915 nestalih ljudi. I dobio sam odgovor
19 da je to od 2000. godine.

20 SVJEDOK: Ne... Dozvolite! Nije točno.

21 G. MILOVANČEVIĆ: Ništa drugo meni nije potrebno.

22 SVJEDOK: Ja nisam dao takav odgovor.

23 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Milovančeviću, ja Vas pitam
24 da li imate odgovor na sâm prigovor koji je bio rečen.

25 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, pošto smo prvi put danas od svedoka dobili
26 čitav niz informacija o 332 ekshumirana tela... identifikovana od 499

27

28

29

30

1 ekshumiranih, od 915 nestalih - što ne postoji u izveštaju - ja samo pokušavam
2 da dovedem to u korelaciju sa podacima koji su u pismenom izveštaju.

3 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Milovančeviću, dozvolite da
4 Vas prekinem. Da li se Vi slažete da se zapravo vrtite u krug postavljajući ista
5 pitanja ili ne? Ako ne prihvaćate to, recite šta zapravo radite.

6 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, ja neću više insistirati na ovim pitanjima.
7 Povlačim ovo pitanje koje sam rekao posljednje da bismo prešli na drugu temu.

8 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala Vam, gospodine Milovančeviću.

9 Prigovor se usvaja.

10 Izvolite, gospodine Milovančeviću.

11 G. MILOVANČEVIĆ:

12 P: Preći ćemo na temu o prognanim osobama, gospodine Grujiću. Taj se deo
13 Vašeg izveštaja nalazi na strani 11, tačka 34a. Ovi podaci koji se odnose na
14 prognane osobe, koliko sam shvatio, ne potiču iz Vaše uprave, već iz Uprave za
15 prognanike pri Ministarstvu mora, turizma, prometa i razvitka. Da li je to tako,
16 gospodine Grujiću?

17 O: Tako je. Izvor podataka je Uprava za prognanike.

18 P: Zar Vam se ne čini neobičnim da se Ministarstvo mora i turizma preko
19 svoje Uprave bavi pitanjem prognanih osoba?

20 O: Pa, nije o meni da sudim o ustrojstvu državne uprave, koja je tako
21 postavljena.

22 P: Slažem se sa Vama, gospodine Grujiću. Sledeće pitanje odnosi se na
23
24
25
26
27
28
29
30

1 podatak o 220.338 lica koja navodite kao prognana u vezi, kako doslovno kažete,
2 "agresije na Republiku Hrvatsku." Možete li nam reći na koji period i na koju
3 teritoriju se odnose ovi podaci o prognanim osobama?

4 O: To je ukupan broj evidentiranih prognanih osoba koje su evidentirane
5 u Upravi za prognanike i svaka prognana ta osoba ima svoj karton koji je, ja
6 mislim, i dostavljen u prilogu. Dakle to je ukupan broj prognanih osoba.

7 P: Hvala Vam. Možete li nam reći da li su ovim ukupnim brojem prognanih
8 osoba obuhvaćene i osobe srpske nacionalnosti prognane sa teritorije Hrvatske,
9 kao i iz UNPA zona nakon operacija "Bljesak" i "Oluja"?

10 O: Samo malo. Tu moramo opet stvari postaviti na svoje mjesto. Da.

11 O čemu se... o čemu se radi? Radi se o dakle prije svega terminologiji.
12 Moramo razlikovati šta su to prognanici, šta su to izbjeglice, a šta su to
13 raseljene osobe. Vaš upit jučer je upravo išao u tom pravcu i ja dakle sad
14 koristim priliku, jer jučer nisam mogao reći, da prije svega treba razlikovati
15 terminologiju, a sukladno toj terminologiji koja se koristi u toj oblasti, ja
16 sam dao i podatke o prognanicima jer su se ti podaci od mene i tražili. Prema
17 podacima o prognanicima vrlo jasno je rečeno da je 220.338 osoba evidentirano
18 kao prognanici. Data je i nacionalna struktura prognanika, gdje se kaže da je
19 205.215 osoba hrvatske nacionalnosti, 4.988 osoba srpske nacionalnosti, 3.104
20 osoba Mađara, dok je 7.032 osoba ostalih. Dakle kad govorimo o prognanicima,
21 tada je to u toj kategoriji o kojoj smo govorili i gdje sam dao podatke,

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 točan broj.

2 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Oprostite, mislim da je došlo do
3 neke zbrke sa brojevima. Možda je riječ o problemu u prevodu, ali zamolit ću Vas
4 da ponovite ove brojke gdje se navodi 205.215 i gdje se radi o Hrvatima po
5 nacionalnosti, Srbima i tako dalje, jer meni se čini da tu nešto nije u redu.

6 SVJEDOK: Evo, časni Sude, dakle radi se o sljedećim podacima:
7 evidentirano je 220.338 osoba koje su u kategoriji prognanika. Od toga, po
8 nacionalnom sastavu, imamo 205.215 osoba koje su hrvatske nacionalnosti, imamo
9 4.987 osoba koje su srpske nacionalnosti, 3.104 osobe koje su Mađari i 7.032
10 osobe koje su ostalih nacionalnosti.

11 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, mogu li da nastavim?

12 SUDAC MOLOTO: /nedostaje simultani prijevod/

13 [Suci vijećaju]

14 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] 34a - na toj tablici se govori o
15 4.980 Mađara, a 3.104 Srba

16 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Grujiću, da li ste čuli šta
17 je rekao sudija Hoepfel?

18 SVJEDOK: Je, samo trenutak da probam provjeriti. Tako je. Oprostite, ja
19 sam napravio previd. Treba zamijeniti mjesta Srba i Mađara.

20 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Hvala Vam.

21 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Znači Mađara ima 4.987, a Srba...

22 Dobro, OK, sad mi je jasno, to je onda...

23 Možete nastaviti, gospodine Milovančeviću.

24 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala, časni Sude.

25 P: Ne sećam se da sam dobio odgovor na pitanje, gospodine Grujiću, pa ću
26
27
28
29
30

1 ga ponoviti, opreza radi. Možete li nam reći na koji period vremena se odnosi
2 ova...ovaj broj od 220.000 prognanika, ova cifra koju pominjete? Da li je to za
3 kompletan period? I na koji teritoriju se odnosi ovaj broj prognanih?

4 O: Pa, prognani su... Dakle osobe koje su prognane -

5 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Ustala je Vaša kolegica iz
6 Tužilaštva.

7 GĐA VALABHJI: [simultani prijevod] Mislim da je u pitanju specifično
8 iskorišten termin "prognana lica", a svjedok je već spominjao, ne samo danas,
9 nego u izvještaju, da se ovdje radi o raseljenim licima, a postoji razlika
10 između ta dva termina.

11 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Da li ste čuli, gospodine
12 Milovančeviću? Postoji razlika između raseljenih i prognanih lica. Možda da
13 postavite pitanje ponovno na točan način.

14 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, čuo sam šta je poštovana kolegica pitala.
15 Ja sam doslovno citirao B/H/S stranu 11, pod paragrafom 34a izveštaja eksperta,
16 gde stoji, pre ove tabele na samom kraju strane, da je u "agresiji na Republiku
17 Hrvatsku prognano 220.338 osoba" - "prognano".

18 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Grujiću, da li Vi možete
19 odgovoriti na ovo?

20 SVJEDOK: Pa, evo, ja ću ponoviti, časni Sude. Moramo praviti razliku
21 između prognanih osoba, raseljenih osoba i izbjeglih osoba. To su tri termina
22 koji se upotrebljavaju u ovoj populaciji. Prema podacima kojima ja raspolažem, a
23 rekao sam ih - dakle to je 220.338 osoba je prognano - dakle to je ukupan broj
24 prognanih osoba u razdoblju, dakle u cijelom razdoblju od devedeset...

25 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Prognanih, protjeranih mislite?

26 SVJEDOK: Prognanih, protjeranih, dakle, protjeranih. Prognani ili
27 protjerani.

28 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Da li bi sada bio pogodan trenutak,
29 gospodine Milovančeviću, za pauzu?

30

1 G. MILOVANČEVIĆ: /?Da/, časni Sude. Hvala Vam.

2 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala. Prekidamo s radom.

3 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prijevod] Ustanite, molim.

4 ... Početak pauze u 12.04h

5 ... Sjednica nastavljena u 12.33h

6 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prijevod] Molim, ustanite.

7 Izvolite sestii.

8 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Pre nego što nastavite, gospodine

9 Milovančević, samo bi hteo da nam gospodin Grujić nekoliko stvari pojasni.

10 Gospodine Grujić, koji termin koristite Vi za engleski izraz "*displaced*

11 *persons*", odnosno "raseljena lica"?

12 [Suci vijećaju]

13 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Da li ste čuli moje pitanje?

14 SVJEDOK: Jesam. Dakle u Hrvatskoj termin "raseljena lica" koristi se za

15 one osobe, konkretno u slučaju Hrvatske, gdje su osobe napustile iz različitih

16 uzroka svoje domove i preselile se na neko drugo mjesto unutar države, što znači

17 da smo imali situacija raseljavanja osoba sa jednog područja na drugo područje

18 unutar teritorija Republike Hrvatske. To se dakle... To je termin za "raseljena

19 lica".

20 Termin za "izbjeglice" je... to su on...one osobe, prema našoj

21 terminologiji, koje su napustile svoje domove i otišle u druge države gdje su

22 dobile status izbjeglica, što znači i određena prava, i određenu pomoć.

23 "Prognane osobe", termin, su osobe koje su silom istjerane iz svojih

24 domova i dobile su, dakle, status "prognanika" na teritoriji Republike Hrvatske.

25 Dakle imamo te tri kategorije i... a ja sam dao podatke vezano uz prognanike,

26 jer je to na taj način i zatraženo.

27 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Da li je tačno ako kažem da je

28 razlika između "raseljenog lica" i "prognane osobe" u tome da je "prognana

29

30

1 osoba" prognana ljudskim delovanjem, dok je "raseljeno lice" ne mora biti samo
2 zbog ljudskog delovanja, delovanja drugog čoveka. Naprimer ljudi mogu biti
3 raseljeni zato što dođe do poplave. Da li je to ta razlika između ta dva pojma?

4 SVJEDOK: Pa, u...uglavnom, časni Sude, je. Naime "raseljene os... osobe"
5 se mogu raseliti iz različitih razloga. Mi smo imali primjer raseljavanja da bi
6 se izbjegla, recimo, vojna obveza, pa smo imali za to da bi se stekli bolji
7 uvjeti života, ili iz dakle jednog postojećeg straha od mogućih eventualnih
8 oružanih sukoba ili nekih drugih pritisaka na tom području. Dakle, neizravno,
9 različiti razlozi mogu biti za raseljavanje i mi imamo zvanično evidentirano
10 negde oko 35.000 takvih osoba, ali o njima ja nisam govorio u svom ovom
11 izvješću. Ja se ovdje... Govorio sam isključivo o prognanicima, znači o
12 kategoriji koji su pod prisilom napustili svoje domove.

13 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Ono što bih hteo da čujem od Vas je o
14 pritisku koji se stavlja na prognanike, dakle to je pritisak koji je ljudski
15 pritisak, ljudskim delovanjem, je li tako?

16 SVJEDOK: Tako je. Dakle isključivo ljudski... ljudski pritisak da se
17 napusti kuća zbog straha za svoj život ili zato što se mora otići pod pretnjom
18 sile.

19 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala Vam, gospodine Grujiću.
20 Gospodine Milovančević, ovo su znači distinkcije koje je svedok dao između tih
21 pojmova i nadam se da, ukoliko je bilo neke zbrke, da je ona sada otklonjena.
22 Možete nastaviti.

23 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala Vam, časni Sude.

24 P: Gospodine Grujiću, ovi podaci dakle koji se nalaze u paragrafu 34a
25 Vašeg izveštaja na strani 11 B/H/S-a, i u kojima stoji da je u agresiji na
26 Republiku Hrvatsku prognano 220.328 /u engleskom transkriptu:" 220.338"/ osoba,
27 odnose se na koji period? Na period - u pogledu godina nam opredelite, molim
28 Vas.

29
30

1 O: Dakle, dozvolite da Vas ispravim, nije dvjest... Niste dali točan
2 broj. Radi se o broju 220.338. To je jedna stvar, a nadalje da... ukoliko
3 pogledate tablicu broj 7, tamo ćete vidjeti razdoblja, precizna razdoblja u
4 kojima je koji broj prognanika evidentiran.

5 P: Moje pitanje je glasilo, i bilo je vrlo konkretno, gospodine Grujiću,
6 dakle da li se ovaj broj, ova cifra koju pominjete odnosi na period 1991.
7 do1995. ili ne. Koji period tačno? Označite nam Vi period da to ne činim ja
8 mesto Vas.

9 O: Dakle, kao što je u tablici postavljeno, od 1-og, dakle od 1991.
10 godine pa sve do... dakle ovdje je rečeno da je zadnja kategorija evidentirana
11 od 06.08.1995. i nadalje. Dakle to je zadnja kategorija koja je evidentirana.
12 Znači počinjemo sa 1991. godinom, gdje je do 01.05.1992. godine evidentirano
13 186.903 prognana. Od 02.05.1992. do 31.12.1992. godine 5.336 prognana, od
14 01.01.1993. do 31.12.1993. 6.807 prognanih.

15 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala Vam. Gospodine Grujić, samo na
16 trenutak zastanite. Prevodioci kažu da ne mogu na ovaj način pratiti cifre ako
17 ih nemaju napisane pred sobom. Da li možemo to da stavimo na grafoskop, molim
18 Vas, ili na monitore za prevodioce?

19 Dakle direktno pitanje koje ću Vam sada postaviti, gospodine Grujiću,
20 je: Vi ste nam upravo rekli... Naime pitanje koje Vam je bilo postavljeno je
21 bilo postavljeno o prognanim ljudima i rečeno je da se radi o 220.338 osoba, a u
22 ovom izveštaju se pominje da je reč o raseljenim osobama.

23 SVJEDOK: Vjerovatno se radi u grešci u prevodu. Dakle, radi... ovo je
24 tablica prognanim osobama.

25 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala Vam na tom pojašnjenju.

26 G. MILOVANČEVIĆ:

27

28

29

30

1 P: Gospodine Grujiću, saopštili ste nam da ste podatke posmatrali
2 zaključno sa, čini mi se, 6.8., ako sam dobro... ako sam dobro zapamtio, 1995.,
3 1995. A kada počinje taj period u 1991., pošto se to, čini mi se, iz ove tabele
4 ne vidi tačno.

5 O: Da, ne vidi se. Ne vidi se zato što je statistika tog ureda rađena po
6 takovim razdobljima, ali jasno je, i zna se, da su dakle ti prvi progoni počeli
7 odma nakon osmog mjeseca 1991. godine.

8 P: Da li dakle možemo konstatovati kao Vaš odgovor, da se ova cifra o
9 prognanim osobama odnosi za period od osmog meseca 1991. do 06.08.1995. godine?

10 O: Dakle ja mogu ponoviti ovo što je ovdje izrekom napisano i što sam
11 izrekom rekao, dakle da je statistika dana na sljedeći način kako je
12 prezentirana na tablici. Dakle stavljana su razdoblja koja su, dakle, bila
13 relevantna za taj ured koji vodi te podatke. I znači da je od 1991. do 1992.
14 godine naznačen taj broj od 186.903 prognane osobe. Znači razdoblje 1991. do
15 1992. Početni datum točan nemam.

16 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Pre nego što nastavite,
17 gospodine Milovančeviću, htela bih da pitam svedoka o onome što se vidi u
18 poslednjem redu, gde se nalazi *. Počinje rečima "informacija", a završava
19 cifrom "9". Očigledno je da nedostaje jedna cifra. Koji bi to broj trebao da
20 bude?

21 SVJEDOK: Oprostite, ja to u svom materijalu nemam, a ovdje u prevodu...
22 da li bi mi neko -

23 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] U redu. Pokušat ću ja da Vam
24 pomognem.

25 U dnu ove tabele nalazi se redak sa *, gdje je objašnjenje za ovu
26 tabelu, i kaže se: "Podaci od 6. avgusta 1995. godine odnose se na raseljena
27 lica koja su se vratila iz drugih zemalja, ali koja se vode kao raseljena lica
28 od hiljadu devetsto...", onda ima broj "9", pa nas interesuje šta je na kraju
29 tog broja "199...", šta?

30

1 SVJEDOK: 199. Dakle piše sto -

2 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Da, to piše, a očigledno se radi o
3 grešci.

4 SVJEDOK: Možda, možda mogu pokušati objasniti o čemu se radi. Ovdje se
5 radi o tome da je... da se na popisu nalazi još... dakle da se... da je u popis
6 uključeno i 199 osoba koje su bile van Republike Hrvatske, pa su se vratile.
7 Znači bili su prognanici koji su bili izvan Republike Hrvatske, pa su se
8 vratili.

9 Konkretno da kažem, dakle 1991. godine, bilo je slučajeva da su ljudi
10 prognani iz svojih kuća i nisu imali smještaj u Republici Hrvatskoj i određene,
11 dakle, zemlje su ih kao izbjeglice tada prihvatile, i oni su se nakon izvjesnog
12 vremena, kraćeg, vratili i nastavili svoj prognanički status u...unutar ove
13 kategorije. Ne znam da li sam... da li sam dobro objasnio?

14 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Ne, to nije jasno. Reći ću Vam zbog
15 čega. Ta cifra "199", njoj prethodi reč "od", prema tome "199" mora se odnositi
16 na vreme, a ne na broj ljudi. Odnosi se dakle na vreme. Ti ljudi su bili
17 raseljeni ili prognani "od", pa onda piše "199", znači hiljadu devetsto
18 devedeset... nešto.

19 SVJEDOK: Vje...vjerojatno se radi o 1991. godini, ali ja dakle stvarno
20 ne mogu reći jer ja taj, dakle na svom ovom primjerku, nemam uopće takav
21 podatak.

22 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala Vam.

23 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] A da li iz Vaših evidencija
24 možete da nam kažete? Da li će Vam to, ako pregledate svoje evidencije, da li
25 Vam to može pomoći da nam kažete koja je tačno godina u pitanju?

26 SVJEDOK: Evo, ja ću pokušati, ali... ali nisam apsolutno siguran da ću
27 uspjeti jel /sic/ nevjerovatna stvar da mi se... da se ovdje dogodilo da imamo

28

29

30

1 dvije različite... dva različita prikaza. Samo malo...

2 GĐA VALABHJI: [simultani prijevod] Časni Sude, da li ja mogu samo u
3 međuvremenu nešto da istaknem? Ja imam verziju na B/H/S-u na sedmoj stranici i
4 vidim da je u gornjem redu gde se nalaze datumi, da se to ne pojavljuje u
5 verziji na engleskom jeziku. Možda su ti datumi na osmoj stranici u engleskoj
6 verziji. Međutim kako sada stvari stoje, sedma stranica u engleskoj verziji nema
7 prvi red koji postoji u B/H/S-u, a poslednji red u engleskoj verziji ne nalazi
8 se u B/H/S-verziji.

9 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Pa, da li onda možemo ili videti vrh
10 engleske verzije kako bismo videli o kom se periodu radi? Možemo li to dobiti,
11 bilo da se radi o osmoj ili šestoj stranici? Ako je na vrhu, onda bi trebalo da
12 se nalazi na šestoj stranici, a ne na stranici 8, jer ovo je sedma stranica.

13 GĐA VALABHJI: [simultani prijevod] Mislim da na tabeli na sedmoj
14 stranici, datumi su izostavljeni u engleskoj verziji.

15 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] A da li ti datumi postoje na B/H/S
16 verziji i da li možete tu verziju dati svedoku kako bi on mogao da pročita te
17 datume, a da mi onda dobijemo prevod toga i da to može ući u zapisnik?

18 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Ja bih samo htela da znam,
19 gospođa Valabhji, da li to znači da tamo gde počinje ova *, "informacije" pa do
20 "199", da to treba isključiti iz ove tabele, da to ne postoji u B/H/S-u i da
21 nema nikakve veze sa tim.

22 GĐA VALABHJI: [simultani prijevod] Tako je. U engleskoj verziji taj
23
24
25
26
27
28
29
30

1 red "informacija od" i tako dalje, ona ne postoji u B/H/S verziji.

2 Moj kolega viši tužilac je primetio da se taj red sa asteriskom, dakle
3 sa ovom * nalazi u B/H/S verziji i da tu postoji 6. avgust 1995. godine, ali da
4 nema odgovarajućeg objašnjenja uz asterisk.

5 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Pa, da li možemo onda da
6 saznamo kako je ta informacija tu dospela?

7 GĐA VALABHJI: [simultani prijevod] Pa, možda bi, časni Sude, svedok
8 mogao da objasni o ovoj *, o ovom redu koji počinje *, asteriskom. Ove tabele
9 smo mi dobili od svedoka. Prema tome -

10 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Pa, možda bi onda trebalo svedok da
11 nam kaže o tome, ali da li bismo mogli da vidimo na monitoru taj prvi red gde se
12 nalaze datumi?

13 Gospodine Grujić, za potrebe transkripta, zapisnika sa ovog suđenja,
14 zamolit ćemo Vas da pročitate ovaj prvi red tabele na B/H/S-u kako bismo znali
15 od kada je to počelo. Čini se kao da je prvi datum 1. maj 1992. godine pa sve do
16 6. avgusta 1995. godine, ali treba Vi to da nam pročitate i da nam to kažete.

17 SVJEDOK: Ova tabela je rađena na temelju, dakle, raspoloživih podataka i
18 ona govori o broju, dakle, prognanih osoba po razdobljima, određenim razdobljima
19 koje je odredio Ured za prognanike, odnosno kako je to njima statistički bilo
20 moguće obraditi, a istovremeno govori o svakoj županiji, odnosno, dakle,
21 teritorijalnoj... teritorijalnoj... teritorijalnom oku... okviru s kojeg su ti
22 ljudi prognani.

23 Dakle imamo županije, s jedne strane, u teritorijalnom pogledu i
24 vodoravno imamo razdoblja. Prvo razdoblje kreće, kaže do -

25 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Mogu li samo da Vas prekinem. Samo su
26 nam potrebni datumi. Znamo kako je izvršena ta podela. Samo nam dajte datume. Od

27

28

29

30

1 kada je počela ta operacija i kada je završila?

2 SVJEDOK: Prva... dakle prvi datum kad... o kojem se govori kaže "do
3 01.05. 1992. godine", što podrazumijeva, dakle, pet mjeseci 1992. godine i 1991.
4 godinu.

5 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Oprostite, možete li nam, molim Vas,
6 prevesti zaglavlje iznad toga, dakle naslov "Razdoblje progonstva"?

7 SVJEDOK: "Razdoblje progonstva" to je... prvi... prvi red koji govori.
8 Ispod toga imamo drugi red koji govori... gdje kaže: "Županija, to je
9 teritorijalna cjelina," i ispod toga su pobrojane županije s kojih... iz kojih
10 su ljudi prognani. Vodoravno -

11 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] A sledeći redak?

12 SVJEDOK: Sljedeći redak govori, dakle, o razdoblju kada... za koje... u
13 kojem su evidentirani ti prognani ljudi. I u prvoj tabeli kaže: "Do 01.05.1992.
14 godine". Dakle nisu izbacili početni datum, ali je jasno, dakle, da obuhvaća
15 1991. godinu i prvih pet mjeseci 1992. godine. Od tada pa nadalje, dakle, su
16 navedeni datumi: od 02.05.1992. godine do 31.12.1992. godine, nadalje od 01.01.
17 1993. pa sve do 31.12.1993. Sljedeća kolona ide od 01.01.1994. do 31.12.1994.
18 Nadalje ide kolona od 01.01.1995. do 08.08.1995., i od 06.08.1995. nadalje.
19 Dakle nije zaključni datum stavljen.

20 Na ovaj način je to rađeno zato što su, dakle, u... u ovoj prvoj godini
21 statistički podaci bili takovi kakovi jesu i njihove stati... mogućnosti obrade
22 tih podataka su takove kakove su date u ovoj tablici. Dakako da bi bilo puno
23 bolje da su mogli izbaciti kada je prvi evidentiran prognanik, s prvim datumom,
24 ali te evidencije se vode na ovaj način kako je prikazano.

25 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Čini se da je došlo i do neke
26 greške. Naime kada se govori o ovom razdoblju od 1. siječnja 1995. do 8.
27 kolovoza, zar to ne bi trebalo biti do 5. kolovoza, jer inače bi došlo do
28 preklapanja između te rubrike i one sljedeće? I što se tiče ovog zadnjeg

29
30

1 reda, još nismo čuli prijevod ili objašnjenje.

2 SVJEDOK: Ja bi molio da se taj zadnji red ne uz... ne uzima u obzir jer
3 evidentno da je došlo do informatičke pogreške prilikom... prilikom
4 presnimavanja CD-a, jer, znači, u ovim verzijama, osnovnim, koje sam imao, ne
5 postoji ta tablica... taj dodatak.

6 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] A što stoji u tom posljednjem retku?

7 SVJEDOK: Ja... ja ga stvarno ne mogu iščitati št...šta on kaže.

8 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] "Broj..."

9 SVJEDOK: Ne, ovdje... ovdje on sada nije prikazan. Na ovom što vidimo na
10 monitorima, to nije prikazano. To je... Na engleskoj verziji je prikazan taj red
11 o kojem... za koji sam molio da se izbací, ali ova tablica koja je data, sada
12 koju gledamo, je u redu.

13 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Grujiću, ono što nas zanima
14 je posljednji stupac, dakle onaj stupac desno od ovog stupca gdje piše
15 06.08.1995. na dalje. Ustvari, sljede/?ći/. Molim da se to malo u lijevo više...
16 Još na lijevo, još na lijevo! Tako. Dakle taj... taj redak, taj stupac.

17 SVJEDOK: Da, evidentno je da... da ovdje imamo opet... opet, ovaj,
18 grešku, tipfeler. Radi se o čisto... o čisto tehničkoj grešci. Ako kaže "Od
19 08.08.1995.", trebalo bi íći dakle i sljedeći od 08.08.1995., a ne od šeste.
20 Dakle, umjesto "06.", trebalo je pisati "08.". Evidentno da se radi o tehničkoj
21 grešci.

22 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] A sljedeći stupac nakon toga, dakle
23 nakon ovog o kojem ste nam sad rekli, šta tamo piše? O čemu se tu radi?

24

25

26

27

28

29

30

1 SVJEDOK: Časni Sude, sljedeći stupac govori o broju rođenih... rođene
2 djece u progonstvu, što znači da su njihovi roditelji bili u progonstvu i da su
3 ta djeca rođena u progonstvu.

4 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala, hvala. To je ono bilo što je
5 mene zanimalo?

6 [Sudije vijećaju]

7 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Milovančeviću, ja se
8 izvinjavam, izvolite.

9 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala, časni Sude.

10 P: Možete li nam, gospodine Grujiću, reći koliki broj prognanih osoba se
11 u ovom periodu odnosi na ono što Vi nazivate okupiranim područjima Republike
12 Hrvatske, a ja Republikom Srpskom Krajinom, ili koliko broj prognanih osoba,
13 ovako kako ih Vi kvalifikujete, potiče sa područja pod zaštitom Ujedinjenih
14 nacija, zaštićenih zona Ujedinjenih nacija.

15 O: Samo malo. Moramo razjasniti opet neke stvari. Sve te osobe potiču s
16 tog područja jer sve te osobe su živjele na tom području i s tog područja su
17 protjerane.

18 P: Da li Vi nama kažete da je ovaj broj od 220.338 osoba broj osoba koje
19 su proterane sa područja... sa jedne trećine Republike Hrvatske na koju se
20 odnosi ova optužnica?

21 O: Ako sam dobro shvatio Vaše pitanje, gospodine odvjetniče, kao što
22 vidite po ovim prikazanim podacima, sve te osobe su, dakle ako se radi
23 prognanima, kao što govorimo, prognane su upravo sa područja koja su okupirana,
24 dakle s te jedne trećine teritorije koja je bila okupirana.

25 P: Da li su Vama poznati statistički podaci iz popisa stanovništva koji
26 se odnose na 1991. godinu o broju stanovništva hrvatske nacionalnosti na
27 teritoriji SAO Krajine, pa potom Republike Srpske Krajine, ili kako Vi kažete

28
29
30

1 "okupiranih područja".

2 O: Da, poznat mi je nacionalni sastav. Dakle ja mogu govoriti o
3 nacionalnom sastavu temeljem popisa stanovništva koji je napravljen 1991. godine
4 i takove podatke ja imam.

5 P: Možete li nam reći koliko je stanovnika hrvatske nacionalnosti bilo
6 na ovoj jednoj trećini teritorije o kojoj se ovde radi?

7 O: Evo, samo malo ću Vas zamolit... Dakle to je nešta što opet nije
8 direktno u vezi sa mojim svjedočenjem, ali ja ću, evo, sada pokušati dati
9 odgovor i na to.

10 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Grujiću, molim Vas da
11 govorite u mikrofona kada budete odgovarali na pitanje. Hvala Vam.

12 A, gospodine Milovančeviću, na koju se godinu odnosi Vaše pitanje? Vi
13 ste govorili o tome koliko stanovnika hrvatske nacionalnosti je živjelo na toj
14 trećini teritorije o kojoj se ovdje govori. Koje godine, molim samo?

15 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, ja sam na početku svog pitanja, a to je
16 bilo u prethodnom pitanju sadržano, pomenuo 1991. i popis stanovništva koji je
17 definisao taj broj, što bi inače trebalo da bude nesporna brojka između
18 Tužilaštva i Odbrane u ovom slučaju.

19 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Da, u svakom slučaju, željeli smo
20 dopuniti Vaše pitanje. Svjedok naime mora odgovoriti na ono posljednje pitanje
21 koje postavite, a ne na prethodno. Zato to kažem.

22 SVJEDOK: Dozvolit ćete mi samo jedan trenutak da pokušam...

23
24
25
26
27
28
29
30

1 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Imate vremena koliko Vam treba,
2 gospodine Grujiću.

3 SVJEDOK: Hvala lijepo.

4 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Izvolite, gospođu Valabhji.

5 GĐA VALABHJI: [simultani prijevod] Kada je riječ o ovom pitanju koje se
6 tiče popisa stanovništva, možda bi bilo dobro kada bi Obrana definirala o kojem
7 se točno području radi. 1991. je došlo do cijelog niza promjena, tako da nije
8 sasvim jasno o kojem zemljopisnom području se govori kada se govori o području
9 gdje je proveden popis 1991.

10 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Koliko sam ja shvatio, radi se, barem
11 u pitanju, o cijelom okupiranom području. Sad ne znam da li je popis napravljen
12 za cijelo to područje.

13 GĐA VALABHJI: [simultani prijevod] Mislim da je došlo do izmjena, bar
14 što se tiče načina na koji su granice ili područja bila određena u periodu oko
15 1991. Mislim da jednostavno to nije bilo tokom cijele 1991. godine isto.

16 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Možda da pustimo onda svjedoka da nam
17 on ispriča o tome kada pronade.

18 SVJEDOK: Evo, ja mogu, dakle, sada dati neke, dakle, za početak, okvirne
19 podatke, ukoliko će to gospodina odvjetnika zadovoljiti.

20 Gospodin odvjetnik je pitao, dakle, koja je to... na koju se to
21 teritoriju to odnosi. Ja mogu reći da je početkom 1992. godine bilo okupirano
22 1.074 naselja sa stalnim stanovništvom. Od 1.074 okupirana naselja Hrvati su
23 činili većinu u njih 364.

24 G. MILOVANČEVIĆ:

25 P: Nisam Vas, poštovani gospodine Grujiću, pitao to što ste nam sada
26
27
28
29
30

1 rekli. Dakle tužilac u svojoj optužnici pominje određenu brojku prognanih lica.
2 Tu brojku vezuje za statističke podatke o broju stanovnika hrvatske
3 nacionalnosti koji su kao državljani Hrvatske i građani Hrvatske živeli na
4 teritoriji Republike Srpske Krajine do 1991. i u 1991. Ja Vas pitam da li Vi
5 znate koliko je broj stanovnika hrvatske nacionalnosti živio na tom području.
6 Pitanje je vrlo jednostavno. Ako Vam to nije poznato u ovom trenutku, Vi nam to
7 možete reći.

8 O: Gledajte, jako je teš... Dakle Vaše pitanje... na Vaše pitanje je
9 jako teško odgovoriti. Zašto? Zato što je bio drukčiji... dakle drukčiji ustroj,
10 teritorijalno-administrativni drukčiji ustroj 1991. godine i sada... i sadašnji
11 ustroj, kada imamo dakle ustroj po županijama. Mi bi sada trebali, znači, svaku
12 općinu ponaosob tražiti koja je bila na privremeno okupiranom području, što ja,
13 dakako, ne mogu u ovom trenutku Vama reći.

14 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala Vam.

15 SVJEDOK: Znači, preklapaju se razli... Vaše pitanje je usmjereno tako da
16 se... da je... da... da ga je gotovo nemoguće odgovoriti zato što sada imamo
17 jednu teritorijalnu cjelinu koja je administrativna, a samo jedan dio nje je
18 bio, recimo, okupiran. Ja ne znam koliko općina je u njemu bilo i kakva... kakva
19 je onda nacionalna struktura toga.

20 P: Gospodine Grujiću, da se ne bismo pogrešno razumeli oko toga šta je
21 okupirano područje ili ne, i da li jeste ili nije, u Vanceovom planu, na osnovu
22 koga su trupe Ujedinjenih nacija raspoređene na jednoj trećini hrvatske
23 teritorije, teritorije Republike Hrvatske, tadašnje, tačno su pobrojane opštine
24 koje su postojale tada 1991. i početkom 1992. godine, koje pripadaju od zone pod
25 zaštitom Ujedinjenih nacija. Ja sam na ta područja mislio. Pošto ne možete da mi
26 kažete podatak u odnosu na te opštine, moje sledeće pitanje glasi ovako: na
27 karti 6, odnosno na strani 6 ovog Vašeg izveštaja koji se odnosi na prognane po
28
29
30

1 županijama - to je naslov na B/H/S-u: "Prognani po županijama" - Vi ste
2 nabrojali županije kao oblike teritorijalne organizacije... sadašnje
3 teritorijalne organizacije Republike Hrvatske. Da li je to tačno?

4 O: Tako je. Dakle ovdje je data teritorijalna... važeća teritorijalna
5 podjela i podaci vezani uz nju, a oni su dani i u ranijoj tablici.

6 G. MILOVANČEVIĆ: Zamolio bih sudskog poslužitelja da na monitoru prikaže
7 ovu kartu prognanih po županijama da bi se lakše videlo, da bi se razumeo smisao
8 mog pitanja.

9 /.../ Pardon, nisam uključio mikrofon!

10 Gospodine Grujiću...

11 O: Da.

12 P: Na ovoj je karti Republike Hrvatske prikazane su županije koje ste Vi
13 potom naveli u ovoj vertikalnoj tabeli. Da li je to tačno?

14 O: Tako je.

15 P: Na ovoj karti se vidi da čitav niz županija da izlazi na Jadransko
16 more celom svojom širinom. Ja ih mogu pogledati bliže pa reći: Splitsko-
17 dalmatinska, Šibenska, Zadarska, Ličko-senjska - da se ograničimo samo na njima.
18 Očigledno je da je teritorija županija za koje ste Vi izrađivali podatke o
19 prognanima neuporedivo veća od područja koje je zauzimala teritorija Republike
20 Srpske Krajine. Da li se Vi slažete sa tom tvrdnjom?

21 O: Ne bih se složio sa Vašom tvrdnjom jel možemo krenuti redom, od
22 županije do županije. U svakoj toj županiji... u svakoj toj županiji je bilo

23

24

25

26

27

28

29

30

1 aktivnosti koje su bile usmjerene na protjerivanje ljudi, od Dubrovačko-
2 neretvanske, Splitsko-dalmatinske, i tako dalje. Možemo i po mjestima.

3 P: Gospodine Grujiću, ja Vas nisam to pitao i molim Vas da pratite moje
4 pitanje. Dakle moje pitanje je bilo o broju prognanih ljudi sa teritorija
5 Republike Srpske Krajine, a ne sa teritorija sadašnjih županija koji su... koje
6 su novi oblik teritorijalne organizacije. Da li nam možete dati ovaj podatak
7 koji nas interesuje: broj prognanih sa teritorija Republike Srpske Krajine ili
8 zone pod zaštitom Ujedinjenih nacija?

9 O: Pa, ne mogu Vam dati zato što se dakle stvari drukčije sad
10 postavljaju. Vi ste sad postavili stvari sasvim drukčije. Dakle mi imamo važeći
11 teritorijalni princip koji je kao takav dat.

12 P: Hvala Vam, gospodine Grujiću. Oprostite, da ne zadržavamo časni Sud,
13 ja sam razumeo taj Vaš odgovor, ali Vi ste ovde kao ekspert došli da date
14 odgovor na pitanje za teritoriju koja je predmet optuženja, pretpostavljam,
15 dakle za teritoriju koja je drugačija od ove koju ste prikazali na karti - za
16 je...jednu trećinu ove teritorij na karti - i Vi nam kažete da za te... za tu
17 teritoriju nemate podatke, je li tako?

18 O: Nije tako. Dakle, molim Vas, da... da... da pitanja budu jasno
19 formulirana.

20 Ovdje dakle ja tvrdim i izrekom kažem da imamo teritorijalni princip
21 koji je na snazi i ponavljam da se, dakle, svaka ta županija koja je navedena,
22 na svakoj toj županiji je bilo aktivnosti koje su prognale te ljude.

23
24
25
26
27
28
29
30

1 A Vi sada, dakle, ulazite u neko razdoblje kasnije, dakle, niti 1991.,
2 niti 1995., niti 2000., nego kada je napravljen neki plan. Dakle ja tvrdim kao
3 ekspert da su ovi ljudi protjerani... protjerani iz svojih kuća aktivnostima
4 koje su usmjerene na njihovo protjerivanje, i da su sve te županije dakle bile
5 i... i... i vezane su, dakle, uz aktivnosti oružanog sukoba na prostoru
6 Republike Hrvatske.

7 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Milovančeviću, dozvolite da
8 ja bolje shvatim Vaše pitanje. U čemu se ovo područje razlikuje od područja,
9 kako Vi to zovete, SAO Krajina? Samo po imenima ili o čemu se radi?

10 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, teritorija SAO Krajine ili tzv. Republike
11 Srpske Krajine - Tužilaštvo koristi taj prefiks "takozvani" - predstavlja samo
12 jedan deo, jednu trećinu ove teritorije koju vidite na mapi. I sad ja pitam
13 veštaka da li on zna da nam kaže, sa te teritorije koja je navodno ili stvarno
14 pod kontrolom snaga Republike Srpske Krajine, da li zna koliko je sa te
15 teritorije proterano ljudi, a ne sa cele teritorije... sadašnje teritorije
16 Republike Hrvatske?

17 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] A ta trećina, gdje se na ovome može
18 vidjeti koja je to trećina koja je bila RSK? Molim Vas, recite mi to.

19 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, upravo sam o tome i postavio pitanje
20 svedoku, jer je u međuvremenu promjenjena teritorijalna organizacija i svedok se
21 sada izjašnjava o novoj teritorijalnoj organizaciji Hrvatske, ne obazirući se na
22 onu teritoriju Krajine koju smo gledali na mapama. Ona se nalazi u atlasima koje
23 smo mi ovde već koristili kao dokazni predmet. E, sad, ja pitam svedoka da li on

24
25
26
27
28
29
30

1 zna koje je područje bilo pod... zona pod zaštitom Ujedinjenih nacija. Svedok na
2 to odgovara da je on posmatrao i druga područja. Ja ne vidim -

3 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Svjedok Vam kaže da se on bavi ovim
4 područjem koje vidimo na karti. Vi kažete da se ovo što se vidi, da to
5 predstavlja više od samo jedna trećine, ili, drugim riječima, da je područje SAO
6 Krajine samo trećina onog što se ovdje vidi. Mene sad zanima šta je ta trećina.
7 Možda svjedok ne zna o čemu Vi tu govorite. Na šta se točno odnosi ta trećina?
8 Gdje tu možemo vidjeti šta je bila SAO Krajina?

9 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, ja mislim da nije moj posao da ja to
10 objasnim. Ja to pitanje postavljam svedoku, a mogu kroz pitanje na drugi način -

11 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Morate... morate objasniti svoje
12 pitanje i svjedoku, kako bi svjedok mogao razumjeti točno što od njega tražite.
13 Vi mu kažete: "Ne možete mi dati... prikazati ovu kartu jer je SAO Krajina
14 zauzimala samo trećinu ove karte". Možda svjedok ne zna koja je to trećina bila.
15 Predočite to svjedoku - tu trećinu - i onda mu dopustite da ili ospori to što Vi
16 kažete, ili ne. Ako Vi to njemu ne predočite, on ne može odgovoriti na Vaše
17 pitanje.

18 G. MILOVANČEVIĆ: Razumeo sam Vas, časni Sude, Hvala Vam.

19 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala i Vama.

20 G. MILOVANČEVIĆ:

21 P: Svedoče, da li je na ovoj karti koja se nalazi na monitoru, prikazana
22 karta onog područja Hrvatske na koju su bile došle trupe Ujedinjenih nacija,
23 UNPROFOR-a, koje je naz... tada nosilo naziv Republika Srpska Krajina. Da li su
24 na ovoj karti prikazane granice tog područja?

25

26

27

28

29

30

1 O: Ne, na ovoj karti nisu prikazane granice tog područja, prikazana je teritorija...

2 P: Hvala Vam. Dovoljno je, dovoljno je, svedoče. Samo da idemo dalje.

3 Da li su gradovi koji su pripadali... koji su na ovoj karti - Split,

4 Šibenik, Zadar - bili na području Republike Srpske Krajine ikada?

5 O: Ovdje nisu navedeni gradovi, nego su navedene županije i, dakle, da

6 pokušam pojasniti, evo ja ću... Časni Sude, dozvolite da se -

7 P: Svedoče, samo dozvolite da Vam postavim pitanje: da li su cele ove županije koje su

8 sada na karti, na monitoru, bile deo ili sastavni deo tadašnje Republike Srpske Krajine?

9 O: Dijelovi tih županija su bili okupirani, dakle dijelovi tih županija

10 - o tome sam i ranije govorio. I upravo s tih okupiranih dijelova su prognani

11 ovi ljudi koje brojeve smo iznijeli - dakle sa dijelova okupiranih županija.

12 P: Gospodine svedoče, hvala Vam na ovom odgovoru. Zamoliti ću Vas nešto!

13 Da li radi vizuelnog utiska, otprilike, možete na ovoj karti koja je na

14 monitoru, otprilike, označiti područje koje je bilo zona pod zaštitom

15 Ujedinjenih nacija 1992. godine pa nadalje?

16 O: Pazite, cijelu UMPA zonu ne mogu. Mogu otprilike pokazati, ali,

17 dakle, prog... ljudi su prognani i prije nastanka zaštićene zone, prema tome...

18 Evo, ja ću pokušati: dakle u Osječko-baranjskoj županiji ovaj gornji dio je bio

19 okupiran i taj dio zove se Baranja. I dio... dio Osječke županije proteže se i

20 na ovo... i na ovaj dio prema Vukovarsko-srijemskoj županiji. Iz tog okupiranog

21 područja je prognano 36.660 ljudi.

22 Vukovarsko-srijemska županija - vidimo je ovdje - je bila djelimično okupirana, dakle

23 ovaj dio koji ću sada pokazati. Dakle više od polovice županije je bilo okupirano. Vukovarsko-

24 srijemska županija - iz tog prostora, okupiranog, je prognano ped... 55.644 osobe.

25 Dio Virovitičko-srijemske i Bilogorske županije...

26 PREVODITELJ: Molimo svjedoka samo malo sporije radi prevoda. Hvala.

27 SVJEDOK: Dio vuko... Virovitičke i Bilogorske županije, kao i Požeško-

28 srijemske županije spadalo je, dakle, u taj sek...Sektor zapad, i on je bio...

29 dakle ovaj dio je bio - evo, povući ću ovako, dakle, liniju - ovaj dio otprilike

30 je bio okupiran u toj žup... u te tri županije i s nje je prognano, dakle,

1 upravo ovaj broj koji je naveden: sa Virovitičke 73 osobe, s Bilogorske 36, i sa Požeške
2 6.948 osoba. Dakle, ovo područje je bilo okupirano.

3 Sisačko-moslavačka županija je bila okupirana u ovom dijelu, dakle u ovom
4 dijelu, donjem, dakle prema... isto prema Bosni skroz do Siska, i s te županije je
5 protjerano 32.895 osoba.

6 Karlovačka županija je bila okupirana od ovog dijela, dakle od Slunja... Slunja,
7 gotovo od Karlovca. Dakle prvo mjesto nakon Karlovca je bilo okupirano prema Ličko-
8 senjskoj županiji i ova županija je bila zajedno s njom okupirana. Znači, to je ovo
9 područje bilo okupirano.

10 Zadarska županija... Zadarska županija, gdje je Benkovac, dakle, i... i... i...
11 i ostali gradovi... Ovaj dio županije koji označavam je bio okupiran.

12 Šibensko-kninska županija, isto tako. Ovaj dio koji se naslanja na Zadarsku je
13 bio okupiran. I on se dotiče, jednim dijelom, ovdje i Splitsko-dalmatinske županije.

14 I Dubrovačko-neretvanska županija je uslijed, dakle, bila izložena granatiranju
15 - poznati su napadi na Dubrovnik i... i... i... i određena, dakle, druga sredstva
16 prisile. Iz te županije, koja je bila okupirana u jednim dijelom pa do... neposredno do
17 pred Dubrovnik, je prognano 6.270 osoba.

18 P: Da li to znači da se sve ove cifre koje se odnose o prognanima, ovih
19 220.338, odnosi na ona podru...područja koja su bila takozvana Republika Srpska Krajina,
20 odnosno pod kontrolom ovde optuženog, kako to tvrdi tužilac.

21 O: Pa, ugla...uglavnom da. Nisam siguran za Dubrovačko-neretvansku žu...županiju,
22 zato nisam siguran da li je bila pod kontrolom ili nije, ali za ovo drugo, dakako da je.

23 P: Da li je ovaj podatak koji ste izneli znači da u ostalim delovima ovih
24 županija, odnosno sa ostalog područja Hrvatske, više nije prognano nijedno lice?

25 O: Dakle, ponavljam, u kategoriji prognanika - dakle, ponavljam - kategorija
26 prognanika, to je broj prognanih osoba koje su u toj kategoriji evidentirane u Uredu za
27 prognanike, i koje su, dakako, evidentirane i u au... u au... UNHCR-u.

28 P: Možete li nam reći... Zahvalio bih se gospodinu poslužitelju. Da ne stoji
29 više kraj monitora, može se skloniti ova karta sa monitora.

30

1 S obzirom na momenat osnivanja Vašeg ureda i na momenat od kada Vi
2 radite ovaj posao, ko je to 1991. i 1992., a i dalje, određivao status lica: da
3 li su raseljena, da li su izbegla i da li su prognana? I da li je to bio posao
4 Vaše Uprave?

5 O: Ne, to nije bio. Nit nije bio, niti je posao moje Uprave. Ja ove
6 podatke imam stoga što su to podaci koji su mi nužni za razgovore koje vodim sa
7 predstavnicima Srbije i Crne Gore, jel oni imaju, dakle, jedinstvenu komisiju...
8 Komisiju za humanitarna pitanja i nestala lica, i iz tog razloga sam morao imati
9 takove podatke i imam takove podatke u uredu, i stoga sam ja izneo podatke druge
10 institucije koje dobijam od njih kako bi mogao raditi svoj posao.

11 P: Dakle ovi podaci o broju prognanih lica su podaci koje su Vam
12 dostavile druge službe, druge institucije, a Vi ste samo izvršili njihovu
13 obradu. Je li tako?

14 O: Dakle to su... Tako je. Ja sam izvršio njihovu obradu, ali su, dakle,
15 po... to su zvanični podaci Ureda za prognanike Republike Hrvatske koji su kao
16 takovi i publicirani javno.

17 P: U Vašoj izjavi, odnosno u jednoj informaciji koje je Tužilaštvo
18 dostavilo Odbrani 15. marta 2006. godine i koje se odnosi na Vas kao na svedoka
19 MM-012 i eksperta, stoji navedeno da ste kao svedok u razgovoru sa Tužilaštvom
20 pomenuli da su sledeće cifre procena u odnosu na raseljene osobe od 1991. do
21 1995. godine: da je oko 300.000 osoba, uglavnom Srba, srpske nacionalnosti,
22 napustilo njihove kuće u Hrvatskoj, a da je izvan toga, procena o 50.000 onih
23 koji su ostali na teritoriji Hrvatske. Da li ste Vi takve podatke dali
24 Tužilaštvu... saopštili Tužilaštvu?

25 O: Ja mislim da dâ. I, dakle, sad smo došli upravo do onoga o čemu smo
26 cijelo vrijeme razgovarali i jučer, i danas, dakle o različitim kategorijama,
27 odnosno nazivima ljudi koji su napustili svoje domove.

28
29
30

1 Ovdje, kada ste govorili o procjenama - dakle to su procjene koje su
2 došle iz različitih izvora - govori se između... a one se kreću između 200.000 i
3 300.000 osoba koje su izbjegle 1995. godine, nakon provedenih akcija "Bljesak" i
4 "Oluja" - dakle ne radi se o prognanima, nego o izbjeglim osobama - i te osobe
5 imaju izrekom status izbjeglica u nekim drugim državama.

6 35.000 osoba je raseljeno, što znači da su sa područja u Republici
7 Hrvatskoj jednih, na primjer iz zapadne Slavonije, prešli na područje
8 Vukovarsko-srijemske županije, gdje su se nastanili, gdje su kao takovi
9 evidentirani. Dakle radi se o jednom gibanju stanovništva uzrokovano, dakle,
10 različitim razlozima.

11 P: Hvala, gospodine Grujiću.

12 O: Samo malo. Dozvolite da završim. Dozvolite da završim. Kad govorimo o
13 izbjeglicama, kada smo rekli o procjeni - da imamo procjenu - oko 300.000 da je
14 izbjeglo nakon akcije "Bljesak" i "Oluja", onda moramo reći i činjenicu da je
15 kao izbjeglice, dakle kad govorimo o kategorijama izbjeglica - do sada nisam
16 govorio o kategorijama izbjeglica - moramo reći da je u Republici Hrvatskoj,
17 pored ovih prognanika o kojima smo govorili, bilo evidentirano, 402.768 osoba
18 koje su izbjeglice iz Bosne, isto tako da je evidentirano 10.407 osoba koje su
19 evidentirane kao izbjeglice iz Srbije i Crne Gore.

20 Kad govorimo o procjeni, govori se o procjeni oko 300.000. To je
21 procjena. Ja ne... dakle ne želim govorit o procjenama. Ja mogu govoriti o
22 činjenicama. Dakle u ovom trenutku možemo reći i ustvrditi da su kao izbjeglice
23 iz Hrvatske bile otišle 120.323 osobe, koje su se i vratile, i one su
24 evidentirane. Preosta... i da je u ovom trenutku još prijavljen povratak za njih
25 oko 10.000. Što znači, ja u ovom trenutku govorim o kategoriji izbjeglica, gdje
26 mogu sa sigurnošću reći da je 120.323 osobe vraćeno kao izbjeglice u Republiku
27 Hrvatsku i one su evidentirane, a ostali - moguće da ih je dakle još 150.000,
28 ali to su procjene, a ja o procjenama ne želim govoriti.

29 P: Vi ste, prema ovim podacima koje nam je dostavilo Tužilaštvo,
30 saopštili da je dakle za vreme operacija "Bljesak" i "Oluja" oko 300.000 osoba

1 uglavnom srpske nacionalnosti napustilo njihove kuće. Njih nazivate izbeglicama
2 i kažete da je van toga broja procena da je ostalo 50.000 na teritoriji
3 Hrvatske. Koga je to ostalo 50.000 na teritoriji Hrvatske, gospodine Grujiću?

4 O: Procjena je 50.000 ljudi da je otišlo sa područja, recimo zapadne
5 Slavonije, sa područja Like, dakle sa... i da su se preselili na -

6 GĐA VALABHJI: [simultani prijevod] Oprostite...

7 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Izvolite, imate reč.

8 GĐA VALABHJI: [simultani prijevod] Moj kolega je rekao da prema
9 materijalu koji je obelodanio tužilac, oko 300.000 ljudi su napustili svoje
10 domove, uglavnom Srba, u toku "Bljeska" i "Oluja". Mislim da je to pogrešno
11 karakterisanje obelodanjenog materijala i po mojim informacijama u tom
12 materijalu stoji da je svedok pomenuo sledeće cifre koje su procene u odnosu na
13 raseljena lica 1991. do 1995. godine, da ih je bilo oko 300.000, uglavnom
14 srpskog etničkog porekla, i da su oni napustili domove u Hrvatskoj. Od tih
15 otprilike 50.000 je ostalo na teritoriji Hrvatske, oko 120.000 se vratilo svojim
16 domovima. Tu nigde ne vidim da se pominje "Bljesak" ili "Oluja".

17 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Milovančeviću, po gospođi
18 Valabhji nema pomena o "Oluji" i "Bljesku", a kad već ste ustali na noge, da
19 pitam samo da i je, ustvari, to što Vi želite da izložite, da li su to, zapravo,
20 stvari koje se tiču "Oluje" i "Bljeska"?

21 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, ja sam svedoku predočio ovaj podatak koji
22 nam je dostavilo Tužilaštvo i koji glasi upravo ovako kako je koleginica sada u
23 primedbi rekla. Pošto je svedok odgovorio da se ove cifre od... otprilike...
24 procena oko 300.000 osoba koje su napustile Hrvatsku odnose na operaciju blj...
25 operacije "Bljesak" i "Oluju", ja sam samo nastavio dalje sa pitanjem, ne

26

27

28

29

30

1 pokušavajući da promenim sadržaj ovoga. Ako ovo što sam pitao deluje nezgrapno,
2 ja sam spreman da odmah preformulišem pitanje.

3 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Ne, samo trenutak, gospodine
4 Milovančeviću. Da, bojim se da malo ste nespretno to formulisali. Ako u
5 materijalu koji Vam je dala Vaša koleginica iz Tužilaštva, ako se tu ne pominju
6 "Bljesak" i "Oluja", onda Vi nemate pravo da to uključite u svom pitanju, osim
7 ako ne kažete: "Moja uvažena koleginica je pogrešil. Trebalo je ovde uključiti
8 "Bljesak" i "Oluju" iz sledećih razloga..."

9 Ako samo uz tu cifru od 300.000 i 50.000 osoba pomenete "Bljesak" i
10 "Oluju", Vi onda sada unosite potpuno novi period i potpuno različiti događaj od
11 onog koji je predočilo Tužilaštvo. No ako je to Vaša teza Odbrane, onda to
12 morate jasno reći, a ne možete to imputirati Tužilaštvu, odnosno svedoku. Prema
13 tome Vi možete reći: "Ja tvrdim kao Odbrana da se ove cifre odnose na "Bljesak"
14 i "Oluju". Nemojte imputirati drugim ljudima ono što oni nisu rekli u svom
15 iskazu niti u svojim navodima.

16 Možete nastaviti.

17 G. MILOVANČEVIĆ:

18 P: Predočio sam Vam malopre ovaj izveštaj Tužilaštva koji govori: "Oko
19 300.000 osoba, uglavnom srpske nacionalnosti, koji su napustili njihove domove u
20 Hrvatskoj, i van toga oko 50.000 koji su ostali na teritoriji Hrvatske." To je
21 podatak koji je sadržan u izveštaju Tužilaštva upućenom Odbrani 15. marta 2006.
22 godine. Da li ste Vi, kada sam Vam predočio ovaj podatak, odgovorili malopre - i
23 to je ušlo u zapisnik, nadam se - da se ovi podaci koje nam je Tužilaštvo
24 dostavilo odnose na operacije "Bljesak" i "Oluju", na tu situaciju? Jesam li Vas
25
26
27
28
29
30

1 dobro razumeo?

2 O: Da. Da, do tog... dakle do tog gibanja stanovništva koje je dobilo,
3 dakle, naziv "izbjeglice" došlo je nakon provedenih akcija "Bljesak" i "Oluja".

4 P: Hvala Vam. Koleginica tužilac je u prigovoru koji je malopre iznela
5 koristila termin "raseljena lica", za razliku od termina koji Vi koristite.
6 Dakle ona je govorila o rase... 300.000... oko 300.000 raseljenih lica. Šta je
7 sada u pitanju? Da li su u pitanju "raseljena lica", kako kaže koleginica
8 tužilac, ili "izbjeglice", kako Vi kažete?

9 O: Dakle, moguće je da je došlo do nekih grešaka u prevodu, ali ja
10 ponavljam i izričito stojim iza toga da se radi o izbjeglicama, jer oni su
11 evidentirani kao izbjeglice, imaju izbjegličke kartone na temelju kojih borave
12 na području država gdje su izbjeglice. A tu se, ponavljam, radi o procjeni, a
13 nikako o čvrstom podatku. Čvrsti podatak je onaj koji sam rekao, dakle da možemo
14 govoriti o 120.000 koji su se vratili. I isto tako procjena je da je 50.000
15 ostalo na području Republike Hrvatske, i tu se može govoriti o kategoriji
16 raseljenih lica, jel /sic/ je on, dakle, sa jednog mjesta unutar države prešao
17 na drugo mjesto, i tu govorimo o raseljenim licima. U kategoriji raseljenih lica
18 čvrsto mogu stati iza toga da je 35.000 njih evidentirano na području
19 Vukovarsko-srijemske županije.

20 P: Kada... kada govorimo o ovoj cifri od tris... oko... o proceni od...
21 oko 300.000 ljudi koje Vi naziv...nazivate "iseljenim licima", da li Vam je
22 poznato gde su ta lica otišla tada nakon operacija "Bljesak" i "Oluja".

23 O: Dakle radi se, kao što sam rekao o procjenama, i znam da je dio tih
24 ljudi... trenutno se nalazi ili se nalazio kao izbjeglice na teritoriji Srbije i
25 Crne Gore, dio njih se nalazi kao izbjeglice na teritorij Bosne i jedan dio u
26 trećim zemljama. Dakle to je ono što znam, ali dakako da nemam službeni podatak
27 gdje i koliko je takovih ljudi.

28 P: Rekli ste da je od ovih oko 300.000 ljudi jedan deo otišao u Srbiju i

29

30

1 Crnu Goru, drugi u Bosnu, a jedan u inostranstvo. Da li znači da niko od tih
2 tristo... oko 300.000 ljudi nije ostao u Republici Hrvatskoj nakon te operacije.
3 Mislim na ovih 300.000.

4 O: Ka...kažem, radi se... radi se o različitim procjenama koje govore
5 "oko 300.000 ljudi koji su napustili svoje domove". Za vj... Dakle najrealnija
6 procjena je da je u tih 300.000... da su uključeni i ovi koji se nazivaju
7 "raseljene osobe". Ali, vidite, prema čvrstim podacima... Dakle ovo su prognoze
8 iza kojih ja ne želim stati i koje su... dakle koje se javljaju iz različitih
9 izvora i one su otprilike iste. Svi izvori govore između 250.000 i 300.000. Ali
10 ja mogu govoriti o 120.323 osobe koje su bile izbjegle i koje su se vratile, i
11 mi smo ih sada evidentirali, i mi čvrsto možemo sada, u ovom trenutku, govoriti
12 o tom broju...

13 P: Hvala Vam. To ste nam rekli, gospodine Grujiću. Hvala Vam.

14 O: ... i možemo čak, dakle, dati i strukturu.

15 P: Samo još jedno kratko pitanje pre nego što završimo sa današnjim
16 unakrsnim ispitivanjem. Rekli ste da je... da se procenjuje da je nakon svega
17 ovoga na teritoriji Hrvatske ostalo oko 50.000 osoba. Da li mislite da kažete da
18 je nakon operacija "Bljesak" i "Oluja" na teritoriji Hrvatske ostalo ukupno oko
19 50.000 osoba srpske nacionalnosti?

20 O: Ma ni govora. Dakle, moramo opet... opet moram biti jako precizan jer
21 definitivno tako... takovo pitanje ne razumijem.

22 Vi, pogledajte današnji, dakle današnji popis stanovništva, pa ćete
23 vidjeti koliko osoba srpske nacionalnosti još uvijek živi u... u Republici
24 Hrvatskoj. Ovdje se radi dakle o 300.000... o prognozi da je 300.000 osoba

25

26

27

28

29

30

1 napustilo svoje domove i dobilo svojstvo izbjeglica, a u tih 300.000 osoba je
2 ukalkulirano i tih 50.000 osoba koje su samo promijenili mjesto prebivanja
3 unutar Republike Hrvatske, što ne znači da na tim područjima odakle su izbjegli
4 ovih 300.000 nije ostao, dakle, veliki broj osoba srpske i drugih nacionalnosti
5 jer ta područja su i bila, i ostala naseljena.

6 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, mislim da smo već dva-tri minuta prešli
7 vreme za kraj suđenja, pa predlažem da za danas ovo završimo.

8 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala, gospodine Milovančević. Time
9 završavamo današnji rad. Nastavit ćemo sutra u sudnici broj 2 u 9 časova ujutro.
10 Sednica je završena.

11 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prijevod] Molim, ustanite.

12 ... Sjednica završena u 13.49h.

13 Nastavak zakazan za srijedu,

14 12.04.2006. u 09.00h.

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30